

הלכות עירובין פרק ז' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום הלכות עירובין פרק ז' – עירוב תחומין ברגליו

הקדמה והקשר

הפרק הוא הפרק הקצר ביותר בהלכות עירוב תחומין, והוא עוסק באופנים שבהם אפשר לעשות עירוב תחומין מבלי להניח מאכל – על ידי עצם הימצאותו שם (ברגליו) או אפילו על ידי מחשבה בלבד.

יסוד עירוב תחומין: מדאורייתא אסור ללכת יותר מ"ב מיל, מדרבנן אלפיים אמה לכל רוח ממקום ה"מגורים". חכמים אמרו ש"מקום מגוריו" אינו רק המקום שבו נמצאת מיטתו, אלא המקום שבו החליט ערב שבת שם תהיה שבתו. הדרך הרגילה היא באמצעות הנחת מאכל (מזון שתי סעודות). **בפרק זה לומדים עוד שני אופנים:** (1) הוא הולך ממש לשם ברגליו, (2) הוא חושב רק במחשבתו (מחשבה בלבד).

החילוק בין "שבת במקום פלוני" ל"עירוב": "עירוב" פירושו תמיד כאשר האדם אינו נמצא באמת שם כשנכנסת השבת – הוא יוצר שבתו הלכתית במקום שבו הוא אינו נמצא בפועל. זהו החילוק מ"שבת במקום פלוני" פשוט (כאשר מישהו נמצא בפועל במקום ערב שבת) ל"עירוב" שבו הוא יוצר שבתו פיקטיבית.

הלכה א' – עירוב ברגליו

לשון הרמב"ם: "מי שיצא בערב שבת חוץ למדינה ועמד במקום בתוך התחום או בסופו ואמר שביתתי במקום זה וחזר לעירו ולן שם – יש לו להלך למחר למאותו מקום אלפים אמה לכל רוח. וזהו עיקר עירובי תחומין, לערב ברגליו."

פשט

יהודי יוצא ערב שבת מחוץ לעירו, עומד במקום בתוך (או בסוף) התחום, אומר "שביתתי במקום זה", חוזר הביתה, ולן בביתו. למחרת (בשבת) יכול הוא ללכת לאותו מקום וממנו אלפיים אמה לכל רוח. הרמב"ם קורא לזה "עיקר עירובי תחומין – לערב ברגליו."

חידושים והסברות

1. **"בתוך התחום או בסופו" – מדוע התוספת?** "בסופו" אינו פירושו בסוף תחום העיר סתם, אלא בתוך תחום שממנו יכול לחזור. שכן אם הוא גר אלף אמה בתוך העיר והולך לסוף התחום (אלפיים אמה מגבול העיר), לא יוכל לחזור לעירו בשבת – לא יוכל להגיע לעירו. התחום חייב להיות כך שיוכל ממקום שביתתו לחזור.

2. **"ואמר שביתתי במקום זה" – האם צריך לומר ממש?** "ואמר" אינו פירושו אמירה ממשית בפה אלא החלטה/מחשבה. בהמשך הפרק יתברר שהאמירה אינה מעכבת – העיקר הוא הכוונה/ההחלטה. "ואמר" מושווה לפירושו הרמב"ן על "ויאמר אלקים" (בראשית) – שאינו פירושו דיבור ממש אלא רצון/החלטה.

3. **השוואה לנוסח עירוב עם פת:** בעירוב תחומין רגיל עם מאכל אומרים "בזה העירוב יהא מותר לי להלך" – אין אומרים "שביתתי במקום פלוני". המנגנון פועל על סמך תקנת חכמים, מבלי שצריך לנסח במפורש את מושג השביתה. אבל כאן, בעירוב ברגליו, עליו לומר (או לכוון) "שביתתי במקום זה" – משום שללא מאכל צריך החלטה ברורה וספציפית על מקום מסוים. אדם חושב מחשבות רבות; עליו להחליט על מקום אחד מסוים.

4. **"מקום מסוים ומזוהה":** אין די בכך שהוא מטייל איפשהו מחוץ לעיר ערב שבת. עליו לעמוד במקום ספציפי, ניתן לזיהוי ושם להחליט. "במקום זה" – לא "בערך כאן".

5. **"וזהו עיקר עירובי תחומין" – לשון הגמרא לפי שיטת ר' יהודה.** הרמב"ם פוסק כר' יהודה שעירוב ברגליו הוא העיקר, לא קולא או בדיעבד. עירוב ברגליו הוא האופן המקורי, העיקרי של עירוב תחומין. העירוב עם מאכל הוא דווקא תוספת/הקלה (כדי שלא יצטרך ללכת ממש).

6. **משמעות "לערב" – אטימולוגיה:** "לערב" יכול להיות מלשון "ערב" (לילה/חשיכה) – הוא "עושה חשיכה" ברגליו, כלומר קונה שבתו בשעת חשיכה באמצעות רגליו. לחלופין: "לערב" = לערבב, הוא "מערבב" את שביתתו באותו מקום.

7. **דיגרסיה: יסוד העירוב הוא "לא מציאות":** סוד כל העירובין הוא שזה אינו מציאות – זוהי פיקציה הלכתית באמצעות כוונה. זה מתקשר גם לצורת הפתח (שאינה מחיצה אמיתית, אלא "למדנות" מחיצה). העירוב ברגליו הוא הביטוי הטהור ביותר של עיקרון זה – כוונה/החלטה בלבד יוצרת שבתו הלכתית.

הלכה ב' – להקל על העשיר

הרמב"ם: "לא אמרו לערב בהנחת מזון שתי סעודות בלבד... אלא להקל על העשיר שלא יצא, אלא ישאלו חבריו או בן ביתו ויניחנו לו."

פשט

תקנת הנחת מזון שתי סעודות הייתה קולא לעשיר – שלא יצטרך ללכת בעצמו, אלא יכול לבקש מחבר או מבן בית שיניח עבורו.

חידושים והסברות

1. **מהי משמעות "עשיר"? (א) יש לו עובדים/משרתים שיכול לשלוח;** (ב) יש לו חברים טובים שיכול לבקש טובה; (ג) או סתם – כל אדם שפוגש מישהו בדרך יכול לבקש ממנו "עשה לי טובה".

2. **אי אפשר להיות מערב ברגליו עבור אדם אחר:** רגלי שליח אינן עוזרות לך. כאשר שולחים שליח, עליו לקחת מאכל/פת. זהו הטעם שהרמב"ם אומר "להקל על העשיר" – העשיר אינו יכול לשלוח את עבדו שיהיה מערב ברגליו עבורו, אלא יכול לשלוח פת.

3. **"מוסר שבותך לחברך":** יש אפשרות למסור את שביתתו לחבר, אבל זה רק כאשר החבר גם הולך להגיע למקום – הוא רק לא יודע היכן בדיוק המקום, והחבר יודע. זוהי "תורת כוונה" – לא שליחות על ברגליו.

4. **"מערב אדם על ידי בנו ובתו":** רק תינוק יוצא בעירוב אמו. אחרים – אפילו בני בית – צריכים עירוב נפרד, אבל אפשר לעשות זאת כשליח (זכות לו). אדם ש"בטל לגמרי" אליו – אולי "יד פועל כיד בעל הבית" – אבל שליחות סתם ברגליו אינה פועלת.

5. **ברכה על עירוב ברגליו (פרי מגדים):** הפרי מגדים אומר שכאשר מערבים ברגליו אין מברכים. הברכה היא על ה"טריק" – חידוש חכמים להשתמש בפת. ברגליו הוא ה"עיקר" – זה היה פועל גם ללא תקנת חכמים – לכן אין ברכה על כך. המילה "עיקר" פירושה כמו "לפני עירוב" – מה שהיה גם ללא תקנת חכמים. (דעות אחרות סוברות שכן מברכים.)

6. **עירוב ברגליו – דברי מצוה vs. דברי רשות:** כמה דעות סוברות שכאשר מערבים ברגליו (לא באמצעות פת), מותר לעשות זאת אפילו

תנאי הרמב"ם: קניין שביתה באמצעות מחשבה פועל רק כאשר נשאר מספיק זמן ביום שיוכל **טכנית** להגיע למקום **אם ירוץ בכל כחו** לפני שבת. פירוש: המחשבה אינה פועלת ב"קסם" – חייב להיות מקום שהיה יכול **בפועל** להגיע אליו.

חידוש: זה הופך את כוח המחשבה להרבה יותר קטן ממה שהיינו חושבים. המחשבה אינה כוח מיוחד, אלא תחליף להגעה הפיזית – עליו להיות מסוגל להגיע.

מתי מחשבה אינה פועלת – רשימת הרמב"ם

הרמב"ם מביא ארבעה מקרים שבהם מחשבה אינה פועלת:

1. לא נשאר מן היום – לא נשאר מספיק זמן להגיע אפילו אם ירוץ בכל כחו.
2. יותר מאלפים אמה – בין מקומו למקום השביתה יש יותר מ-2000 אמה כשנכנסת השבת.
3. לא נתכוין למקום מסויים – לא כיוון למקום ספציפי.
4. לא עני ולא דחוק – אינו מוגבל כלכלית ואינו בשעת הדחק.

דין: בכל המקרים – לא קנה שביתה במקום ההוא, והוא מקבל רק אלפים אמה לכל רוח ממקום שבו עומד.

מחלוקת הראב"ד – חומרא

הראב"ד טוען: אם האדם כיוון לקנות שביתה במקום מסוים (אמר "שביתתי במקום פלוני"), אבל לא הגיע ונשאר יותר מאלפים אמה בינו לבין אותו מקום – הראב"ד אומר: הוא כן קנה שביתה שם. פירוש שהוא עכשיו כמי שיצא חוץ לתחום, שלפי הלכות שבת יכול ללכת רק ד' אמות (לא 2000 אמה!).

הרמב"ם מקיל: הוא אומר שזה לא פעל, ממילא יש לו 2000 אמה ממקום שבו עומד. **הראב"ד מחמיר:** הוא אומר שזה כן פעל, אלא שהוא במקום הלא נכון – גרוע יותר!

קושיא קשה על הראב"ד

מה ההבדל בין:

- הוא לא יכול להגיע כי אינו יכול לרוץ מהר מספיק (לא נשאר מן היום) – שם גם הראב"ד אומר שזה לא פועל?

- הוא לא יכול להגיע כי זה יותר מאלפים אמה – שם הראב"ד אומר שזה כן פועל (והוא תקוע)?

בשני המקרים הוא למעשה לא יכול להגיע לשם! ההבדל המוצע: ב"לא נשאר מן היום" הוא לא יכול להגיע לפני שבת (אי אפשרות פיזית). ב"יותר מאלפים אמה" הוא טכנית יכול להגיע לפני שבת, אלא שבשבת עצמה לא יכול ללכת לשם כי התורה אוסרת עליו (איסור תחומין).

אבל הקושיא נשארת: מה ההבדל? סוף כל סוף הוא לא יכול להגיע לשם! בין אם הוא לא יכול כי אינו יכול לרוץ, ובין אם הוא לא יכול כי זה אסור – בשני המקרים המחשבה צריכה "לפוג"!

ההבדל בין עירוב בפת לעירוב ברגליו/מחשבה

חידוש: בעירוב עם מזון/שליח – אפשר לקנות שביתה ללא הבדל כמה רחוק הוא נמצא. אין תנאי שעליו להיות מסוגל להגיע. התנאי של "אם ירוץ בכל כחו" הוא רק למחשבה/כוונה.

שיטת הראב"ד – "מקרה קיצוני"

לפי הראב"ד יכול להיות מצב שבו אדם קנה שביתה במקום שבו הוא אינו נמצא פיזית כשנכנסת השבת, והוא חוץ לתחום משביתתו שלו. זה מעלה שאלה מעניינת: איך יכול להיות אדם שכשנכנסת השבת, הוא גר במקום שבו אינו נמצא?

הלכה ד' – קונה שביתה ברשות היחיד

לדברי רשות. הסברא: מכיוון שברגליו הוא "יותר אמיתי" – הוא הולך ממש לשם – זה לא רק "טריק" של חכמים, ולכן אין תנאי של דברי מצוה. אבל זה נשאר קשה, כי לכאורה הגזירה של רק דברי מצוה היא משום שחכמים לא רצו להקל יותר מאלפים אמה.

7. מה עושה עירוב תחומין טכנית? אדם יכול בדרך כלל ללכת אלפיים אמה לכל רוח. עם עירוב תחומין השיעור לא משתנה – הוא עדיין יכול רק אלפיים אמה – אלא נקודת ההתחלה משתנה. אבל הוא מפסיד בצד השני.

הלכה ג' – עירוב באמצעות כוונה בלבד (שביתה בכוונה)

הרמב"ם: "וכן אם נתכוון לקנות שביתתו במקום ידוע אצלו, כגון אילן או בית או גדר שמכיר מקומו... ויש בינו ובינו כשיעור זה (אלפים אמה או פחות)... והוא שהחזיק בדרך והלך כדי שיגיע לאותו מקום ויקנה בו שביתה. אף על פי שלא הגיע ולא עמד שם... או שחזר בו מעצמו מללכת... למחר יש לו להלך עד המקום שנתכוון לו... שכיון שגמר בלבו לקבוע שם שביתתו והחזיק בדרך, נעשה כמי שעמד שם או שערב שם ברגליו בעירוב כשר."

פשט

אם אדם כיוון לקנות שביתה במקום מוכר (עץ, בית, גדר), והמקום נמצא בתוך אלפיים אמה, והוא התחיל ללכת לשם (החזיק בדרך), אבל לא הגיע (התעייף, חבר קרא לו לחזור, או החליט בעצמו שלא ללכת) – יכול הוא למחרת ללכת עד אותו מקום פלוס אלפיים אמה לכל רוח משם.

חידושים והסברות

1. "החזיק בדרך" – לא רק מחשבה: צריך להתחיל ללכת – לא סתם לשבת עם הרגל למעלה ולחשוב. "החזיק" פירושו שהראה חזקה שרוצה באמת להגיע לשם.

2. מדוע לא כתוב "אמר"? בעירוב ברגליו כתוב "אמר שביתתי במקום פלוני" – כי הוא עומד במקום אחד וצריך להצהיר היכן. כאן, בכוונה עם החזיק בדרך, חסרה המילה "אמר" – כי הוא כבר הולך לכיוון מסוים, הוא כבר רואה את העץ/המקום, אין צורך להצהיר.

3. "מקום ידוע אצלו" – חייב להיות מקום מסוים: עליו לדעת בדיוק היכן המקום – עץ ספציפי, בית, או גדר. זה נחוץ כדי שיוכלו לקבוע למחרת היכן שביתתו. בעירוב ברגליו, שבו הוא עומד ממש שם, הוא אומר "איפה שאני" – אינו צריך לדעת את שם המקום. אבל כאן, שבו לא הגיע, עליו לדעת בדיוק היכן המקום.

4. שיעור אלפיים אמה – מהיכן? המקום חייב להיות בתוך אלפיים אמה ממקום שבו הוא נמצא "כשחשיכה" (בין השמשות), לא דווקא מהיכן שהוא נמצא עכשיו. אם הוא מטיל ובין השמשות יהיה קרוב יותר, יכול לכוון למקום רחוק יותר.

5. מהות העירוב: דעת או מעשה? כל שלושת הדרכים (הנחת פת/מזון, ברגליו, מכוון בדרך) עוסקות בדעת. כאשר הוא נמצא פיזית במקום, זו גם דעת – נוכחותו עצמה היא גם צורה של דעת. פת/מזון אינו "מצב" של דעת, אלא דרך נוספת של דעת באמצעות פת.

הלכה ג' (המשך) – עני ודחוק

הרמב"ם: עני (אדם עני) שאין לו כסף למזון לעירוב, וגם לא לשליח או תחבורה – עברו הקלו חכמים שיכול לקנות שביתה ברגליו או באמצעות מחשבה. לעשיר אומרים: שלח מזון. לעני אין את האפשרות, לכן הוא מקבל את הזכות ללכת ברגליו.

דין דחוק: אדם שבא בדרך (בדרך) ערב שבת, והוא חושש שיחשיך לפני שיגיע – זה "דחוק". הדחוק יכול להיות אפילו עשיר, אלא שהוא בשעת הדחק כי הוא בדרך.

תנאי "אם ירוץ בכל כחו"

2. **הראב"ד חולק על כל היסוד:** הראב"ד מבין שהוא כן קונה שביתה בשדה/אילן, אלא שמכיוון שאין יודעים באיזה חלק, צריך להחמיר – אינו רשאי ללכת אלפיים אמה משום מקום בשדה (כלומר עליו לחשב אלפיים אמה מהפינה הרחוקה ביותר). הראב"ם לעומת זאת סובר שזה בכלל אינו קניין שביתה – הוא חוזר למקום עמידתו.

3. **יסוד מחלוקת רמב"ם וראב"ד:** הראב"ד גם ידע שכתוב "מקום מסוים", אבל הוא מבין שפירושו הדבר שעליו **לדעת בוודאות היכן הוא** כדי לחשב אלפיים אמה. הראב"ם לעומת זאת סובר ש"מקום מסוים" הוא **עניין בעצם** – מקום השביתה חייב להיות מסוים, ובלי זה אין שביתה כלל. אצל הראב"ד זה ספק מעשי; אצל הראב"ם זה חסרון בחלות של קניית שביתה.

4. **קושיא על המשנה ברורה:** מדוע ה"רמב"ם מורה" מביא בשם המשנה ברורה שצריך להחמיר? הרי זו מחלוקת ראשונים (רמב"ם נגד ראב"ד) בדין **דרבנן**, והכלל הוא "ספק דרבנן לקולא" ו"הלכה כדברי המיקל בעירוב". צריך לפסוק כהראב"ד לקולא.

5. **האם "מקיל בעירוב" הוא יותר מסתם ספק דרבנן:** הכלל "הלכה כדברי המיקל בעירוב" – האם זו קולא נוספת במיוחד בעירוב, או רק השתקפות של כך שעירוב הוא דרבנן? סברא אחת: אולי צריך את הכלל כי אפשר לחשוב שעירוב הוא דאורייתא (תחומין דאורייתא), לכן אומרים במפורש שמקילים. אבל זה נשאר לא ברור.

הלכה ח' – שניים מהלכים בדרך, אחד מכיר את המקום

הרמב"ם אומר: "שנים שהיו מהלכין בדרך, ושניהם רוצים לקנות שביתה במקום מסוים, ואחד מהם מכיר אילן או גדר במקום שקבעו לשביתה, והשני אינו מכיר – זה שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר, שיאמר אני קונה שביתה במקום שחברי קונה, והמכיר צריך שיכוין לשבות הוא וחבירו במקום שהוא מכיר."

פשט

כאשר שני אנשים הולכים בדרך ושניהם רוצים לקנות שביתה במקום מסוים, אבל רק אחד מכיר את המקום (הוא מכיר עץ או גדר), יכול השני למסור שביתתו לראשון – הוא אומר "אני קונה שביתה היכן שחברי קונה". המכיר צריך לכוון עבור שניהם.

חידושים

זה מושווה למי שאינו יכול להתפלל בעצמו ושומע את חזרת הש"ץ – הוא "מוסר תפילתו" לשליח ציבור. כך גם כאן, הוא בטל לקביעת החבר.

הלכה ח' (המשך) – אנשי חצר ששלחו עירובן

הרמב"ם: "אנשי חצר ששלחו עירובן עם אחד מהם" – והשליח לא הגיע, "ויחזור העירוב ולא יצא."

פשט

אנשי חצר אספו אוכל לעירוב ושלחו עם אחד, אבל הוא לא הגיע למקום.

חידושים

1. **שאלה:** האם השליח עצמו יכול לקנות שביתה באמצעות מחזיק בדרך? השליח שהלך עם שקית העירוב, עבורו היה צריך "מחזיק בדרך" לעזור – הרי הוא היה בדרך, היה לו דעת לשבות שם. ממילא צריך לראות כאילו הוא היה שם בבין השמשות עם כל העירובין.

2. **תשובה:** עירוב ברגליו אינו פועל עבור אחר. מחזיק בדרך של השליח עוזר רק לו עצמו, לא לאנשי החצר. עירוב במזון (שהוא נושא בשקית) פועל אחרת מעירוב ברגליו. השליח עצמו בכלל לא צריך פת – הרי הוא מערב ברגליו, הוא עצמו שם.

3. **החילוק העיקרי:** מי שנמצא בעצמו במקום בכלל לא צריך פת, כי הוא מערב ברגליו, וזה פועל אפילו אצל עשיר (לא רק אצל עני). כל הספקות

הרמב"ם אומר: "מי שעמד מבעוד יום ברשות היחיד וקנה שם שביתה... הרי זה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח."

פשט

מי שעומד ערב שבת ברשות היחיד (או בדרך לשם) וקונה שביתה שם, מקבל את כל רשות היחיד כד' אמותיו, פלוס אלפיים אמה לכל רוח מבחוץ.

חידושים וביאורים

1. כלל קניין שביתה פועל לא רק על מקום מוגבל, אלא גם על רשות היחיד שלמה – כל העיר או רשות היחיד נחשבת כד' אמותיו.

2. **מקום שלא הוקף לדירה:** אם רשות היחיד היא מקום שלא הוקף לדירה (תל, נקיק וכו'), הדין: אם זה בית סאתים או פחות – מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. אבל אם זה יתירה על בית סאתים – מקבל רק ד' אמות ממנו (כשוכתב בבקעה), כי קרפף גדול מבית סאתים שלא הוקף לדירה מקבל דין כרמלית לגבי עירובי תחומין. הוא מקבל אלפיים אמה מד' אמותיו, לא מחוץ לבית סאתים.

3. **כלל:** כל שלושת סוגי העירובין (עירוב ממש, מערב ברגליו, מתכוון בדרך) יש להם אותם כללים של שביתה, תחום וכו'.

הלכה ה' – מקום מסוים: עליו לסיים מקום שביתתו

הרמב"ם אומר: "אבל הקונה שביתתו בריחוק מקום ולא סיים מקום שביתתו, לא קנה שביתה שם." דוגמאות: "שביתתי בשדה פלונית או בבקעה פלונית" או "בריחוק אלף אמה או אלפים אמה ממקומי" – "לא קנה שביתה בריחוק, ואינו אלא אלפים אמה לכל רוח ממקום שהוא עומד בו כשחשיכה."

פשט

מי שאומר רק מקום כללי או מרחק ללא מקום מסוים, לא קנה שביתה שם, ומקבל רק אלפיים אמה ממקום שבו עומד כשנכנסת השבת.

חידושים וביאורים

1. **מדוע לא עוזר "ריחוק אלפיים אמה"?** אלפיים אמה היא מידה מדויקת – אפשר לחשב בדיוק היכן זה! התירוץ: "מסוים" פירושו לא שאפשר לחשב אותו, אלא שיש מקום שאפשר לראות, סימן, מקום מוכר. אדם צריך לדעת לאן הוא הולך – לא סתם חישוב מתמטי, אלא מקום שניכר. אפילו אם הוא אומר "בדיוק" את הסנטימטר, זה לא עוזר – חייב להיות מקום מסוים שאפשר לזהות.

2. **ניתוח מילה של "מסוים":** "מסוים" יכול לבוא מ"סימן" (סימן, מלשון נסמן) או מ"סיום" (גמ)

ור/מוגבל). שם הפועל "מסוים" פירושו מקום מסוים, מיוחד – משהו שמסומן וניתן להכרה.

הלכה ה' (המשך) – תחת אילן פלוני / סלע פלוני

הרמב"ם אומר: "אמר שביתתי תחת אילן פלוני או תחת סלע פלוני" – אם תחת העץ/סלע יש שמונה אמות או יותר, "לא קנה שביתה", משום ש"שמא קנה שביתתו בד' אמות אלו, שמא בד' אמות אלו" – אינו יודעים אילו ד' אמות כיוון. עצה: שיאמר "לשבות בעיקרו" (ליד הגזע), או "בארבע אמות שבצפונה או בדרומו". אם זה פחות משמונה אמות – קנה, כי זה כבר מקום מסוים.

חידושים וביאורים

1. **קושיא על שיעור שמונה אמות:** אם יש שמונה אמות, שיעמוד באמצע – אז הוא יושב על שתי אמות מכל צד, ולכל הפחות שתיים מד' אמותיו נמצאות בכל ד' אמות אפשריות! התירוץ: לפי הראב"ם הבעיה אינה ספק אילו ד' אמות – אלא שזה בכלל אינו מקום מסוים. ה"שמא בד' אמות אלו, שמא בד' אמות אלו" אינו חשש ספק ממשי, אלא ביאור מדוע זה לא מספיק מסוים – הוא לא קנה שביתה בשום ד' אמות ספציפיות.

מבית המדרש, לא ממקום אכילה. שאילו מצאו סעודתם בבית המדרש, לא היו יוצאים לסעודה."

פשוט

תלמידי חכמים שאכלו סעודות שבת אצל בעלי בתים (על "ימים"), אבל ישנו בבית המדרש — קביעות מקומם לתחומין היא מבית המדרש, לא מהמקום שבו הם אוכלים.

חידושים והסברות

1. **התיאור של ההלכה:** בעלי הבתים לא גרו בעיר — הם היו אצל החקלאים בחוץ, שם היה יותר שפע של אוכל. בעלי הבתים מתוארים כ"עובר ושב" — רש"י מתכוון לבעלי חסד יהודים שנתנו אוכל לאנשים שעוברים.

2. **החידוש בהלכה — סתירה לכלל העירוב:** לכאורה יש כאן סתירה: כל דין העירוב הוא ש"היכן שאתה אוכל, שם אתה נמצא" — אפילו כשאינך באמת שם. אבל כאן, אצל תלמיד חכם שאוכל אצל עשרות בעלי בתים, אומרים להיפך — מקומו אינו היכן שהוא אוכל, אלא היכן שהוא ישן/לומד.

3. **תירוץ רב ששת — אומדנא דמוכח:** רב ששת (גמרא עירובין) לומד שכאן יש אומדנא דמוכח: תלמיד החכם היה בעצם רוצה להישאר בבית המדרש — הוא יוצא רק כי אין לו מה לאכול שם. דעתו אינה "על פת" (על האוכל) — דעת על פת היא רק כלל לבעל בית. תלמיד חכם — דעתו "על התורה". כאשר הוא מניח עירוב, זה כאילו הוא אומר: אם הייתי יכול לגור שם, הייתי גר שם. הוא רק לא יכול — אין לו מיטה, אין לו אוכל.

4. **נפקא מינות להלכות אחרות:** הכלל שתלמיד חכם "גר" בבית המדרש יכול להיות לו נפקא מינות ל: נרות הנוכה (היכן מדליק), מזוזה, נרות שבת. בנרות שבת הרי הכלל הוא שמדליקים היכן שאוכלים את הסעודה — אבל כאן היינו אומרים שהמקום העיקרי של תלמיד החכם הוא בית המדרש.

5. **התיאור — בית המדרש מחוץ לעיר:** הלשון "לכל רוחות מבית המדרש" (אלפיים אמה לכל רוח) נראה כאילו בית המדרש נמצא מחוץ לעיר — אולי כזה "קריית הישיבה" נפרדת, עם שדות וכרמים מסביב. אבל מוצע גם שבית המדרש בעיר, אלא שהסעודות (אצל החקלאים) הן בחוץ, והשאלה היא האם הוא יכול לטייל רחוק יותר מאותו מקום.

6. **[דיגרסיה: תקנת רבי מאיר שפירא]:** מהרמב"ם הזה — שתלמידי חכמים לא יצטרכו ללכת ולדפוק על דלתות בעלי בתים — רבי מאיר שפירא (מייסד ישיבת חכמי לובלין) הנהיג שיתנו לתלמידי חכמים חדר אוכל יפה ויתנו להם לאכול בישיבה עצמה.

7. **עירוב חצרות — רב עם תלמידים:** גם בעניין עירוב חצרות יש חילוק: רב שהתלמידים אוכלים אצלו — שם בבית המדרש הוא העיקר, ו"כולי עלמא היינו משפחה" — כולם נחשבים כמשפחה אחת, ואין צורך בעירוב.

מתחילים כי צריך כן להיות אוכל שם — כי הוא אינו שם, או כי הוא עושה עבור אחר.

4. **ראיה ממרדכי:** מוזכר דבר דומה במרדכי, שבו העירוב לא הונח, אבל השליח עצמו כן קנה שבתה כי היה בדרך עם כוונה לשבות שם. אבל עבור האחרים זה לא פועל.

הלכה ט' — משמעות "החזיק בדרך"

הרמב"ם: "וזה שאמרנו שצריך לקנות שביתתו בריחוק מקום שהחזיק בדרך — לא שיצא וילך בשדה, אלא אפילו ירד מן העליה לעלות על הסוסים" — אפילו רק התחיל לצאת מהבית, זה כבר נקרא "מהלך בדרך". "וכן כל הקונה שביתה ברגל מקום, אינו צריך לומר שובת אני במקום פלוני, אלא כיון שגמר בלבו" — הוא כבר גמר בליבו, "הרי זה מהלך בדרך". "ואין צריך לומר מי שיוצא ברגליו ועומד במקום שקונה בו שביתה" — מי שנמצא באמת שם, פשיטא.

פשוט

"החזיק בדרך" אינו פירושו שעליו להיות כבר מחוץ לעיר בשדה. אפילו רק התחיל לרדת מהקומה שלו כדי לצאת, זה כבר "מהלך בדרך". ומי שקונה שביתה ברגליו אינו צריך לומר במפורש "שובת אני במקום פלוני" — גמר בלבו מספיק.

חידושים

1. **הרמב"ם אומר בכירור שהגמרא לאו דווקא** — אין צורך לצאת ממש לשדה; ירידה מהעלייה כבר מספיקה.

2. **שאלה: האם "החזיק בדרך" חייב להיות דווקא חזרה לחבירו? האדם לא צריך לומר לחבר "אני יוצא עכשיו לקנות שביתה" — הוא יכול גם להחליט זאת בעצמו.** זה יכול להיות גם חזרה מעצמו (הוא מחליט בעצמו).

3. **שאלה לגבי חרטה:** יש חזרה מעצמו — הוא יכול להחליט מאוחר יותר "אני לא רוצה". אבל עד שהוא חוזר, ההחזיק בדרך בתוקף.

4. **שאלה מעשית:** כאשר אדם יורד מהקומה שלו ואחר כך מחליט "אני לא רוצה ללכת" (למשל כי חם מדי) — איך יודעים שהוא באמת רצה? אדם יודע שהוא לא משקר, אפשר לומר שהוא באמת רצה, אלא שהתייאש ברגעים האחרונים.

הלכה י' — תלמידי חכמים וקביעות מקום

הרמב"ם: "התלמידים שהיו אוכלים בלילי שבתות בסעודות אצל בעלי בתים, ובאים ולנים בבית המדרש — מהלכם הפסקת מקום לכל רוחות

תמלול מלא

הלכות עירובין פרק ז' — עירוב ברגליו

הקדמה: עיקר עירובי תחומין

דובר 1:

טוב. אנחנו לומדים הלכות עירובין פרק ז'. עירוב כזה עושים בעיקר עם פת, לעניים ולעשירים. אנחנו מודים לאלו שנותנים את הפת לעניים וצדקה לאורחים, והעשירים שתומכים בשיעור. כל אחד יזכה להיות עשיר שצריך לעשות פת עירוב שאנחנו הולכים ללמוד עכשיו.

כן? אנחנו הולכים ללמוד עכשיו את הפרק השלישי בנושא. השני, נכון? השלישי של עירוב, נכון? פרק ה'. הפרק השביעי של הלכות עירוב, והפרק השני של תחומין, של תחום שבת. עירוב תחומין השני. יש שלושה פרקים על עירוב תחומין. אה, כן? אוקיי, טוב.

אז זה הפרק הקטן ביותר של הלכות עירוב תחומין, והוא מדבר על סוג של עירוב שעושים בלי עירוב. עירוב רגיל שלמדנו הוא שמניחים פת או שולחים מישהו להניח — לא פת, סליחה, למה אני אומר פת? משהו מאכל, משהו מאכלים, מזון שתי סעודות, במקום, שזה אז קונה שביתה שם. אנחנו הולכים ללמוד שיש דרכים שונות שאפשר לעשות עירוב בלי לשלוח שם לחם או להניח שם לחם, אלא על ידי פשוט להיות שם, או ללכת לשם, או אפילו לא ללכת לשם אלא בכוונה ללכת לשם.

ההבדל בין עירוב חצרות, עירוב תבשילין, ועירוב תחומין

נאמר אולי במילים שלי, שלמדנו עירוב חצרות, אחר כך למדנו עירוב תבשילין, וסליחה, עירוב תחומין. ואמרנו שהקשר ביניהם הוא הענין שנקרא "דאתי עלה פת".

נאמר כך: ההלכה של עירוב תחומין היא שאדם לא רשאי לצאת יותר ממקום מוגבל מהמקום שהוא גר, מדאורייתא י"ב מיל, ומדברנן אלפיים אמה לכל

עירוב פירושו תמיד כשהוא לא באמת שם בשעה ששבת נכנסת, או שהוא לא באמת שובת שם. אלא בעצמו יש דרך שהוא יכול פשוט ללכת לשם, אז הוא מחליט, זה תמיד בא עם איזו החלטה.

אז עירוב, אתה אומר שעירוב במקור הוא עם פת, אבל יכול להיות ש... וכל העירובין האלה יש לפחות ענין שהדעת שלו, ההחלטה שלו, כאילו שהוא שובת, היא לא אותו מקום שהוא בפועל ממש. בפועל ממש הוא... וזה חייב להיות בתוך אלפיים אמה, כי אם הוא שובת שם, הוא לא רשאי ללכת יותר מאלפיים אמה ממש. אבל הוא לא בפועל שובת במקום שאלפיים האמה שלו ממורכזות, כן, כאילו שמחשבים ממש.

וזה אפשר לעשות או כשנמצאים שם ערב שבת, או הדרך הרגילה שלמדנו קודם היא כשנמצאים שם איזה מאכל, או יש דרך שאפילו הוא לא שם, אלא יש לו בדעתו, כי העיקר הוא הכוונה. אז נראה, זו כבר קולא יותר גדולה, יש הרבה גבולות לאותה קולא גדולה יותר. נכון?

דובר 2:

כן.

דובר 1:

אנחנו הולכים ללמוד את זה, אה, סעיף א', כן?

הלכה א': עירוב ברגליו – העיקר של עירובי תחומין

דובר 1:

הלכה א'. כן. לקרוא? אני יכול לקרוא איך שאתה רוצה.

מי שיצא בערב שבת חוץ למדינה, יהודי יצא ערב שבת חוץ למדינה, הוא יצא מחוץ לעיר שלו, כן, ועמד במקום בתוך התחום, הוא עמד באיזה מקום בתוך התחום, זה חייב להיות בתוך התחום, או בסופו, מה אתה מבין למה הוא אומר את זה?

דובר 2:

פשוט, כל עוד זה עדיין בתוך אלפיים אמה מהתחום של העיר שלו, נכון? אי אפשר עדיין... הוא בעצם מהתחום של המקום שהוא נמצא.

דובר 1:

זו האמת, כך זכרתי שלמדתי בעירובין, שאפילו אם הוא גר אלף אמה בתוך העיר והוא הולך בסוף התחום, זה לא יעזור, כי הוא לא יכול היה לחזור, נכון? הוא לא יכול היה להגיע לעירוב שלו. אז ממילא, מה זה בסוף התחום אומר? הוא מתכוון לומר בתוך התחום מהמקום שהוא חוזר אליו.

דיון: האם צריך ממש לומר "שביתתי במקום זה"?

ואומר... לא, הוא אומר "שביתתי במקום זה". מיד נראה שלא דווקא צריך לומר את זה, העיקר הוא הכוונה. אבל אני חושב ש... כך אני זוכר שכתוב יותר חזק.

דובר 2:

כן, הוא לא אמר... אחרי הברכה הוא אמר "בזה העירוב", כמו ממש אמירה.

דובר 1:

ראיתי אתמול שם, הוא מביא למטה מהשולחן ערוך, לא כתוב בשום מקום ברור שאם לא אומרים... למשל בעירוב, בעירוב אומרים אפילו לא "שביתתי". אומרים רק "בזה העירוב יהא מותר", נכון? לא אומרים איך זה עובד. זה טכנית, שואל הרב, איך זה עובד על דעת שביתתי במקום פלוני? לא צריך לומר את זה, נכון? כשעושים עירוב אומרים סתם "בזה העירוב יהא מותר", ועל דעת חכמינו וצדיקים שאמרו שזו שביתה במקום פלוני.

אבל כאן הוא צריך לומר "שביתתי במקום פלוני". אבל אני חושב, נראה ברור יותר מאוחר לכאורה שזה לא מעכב את האמירה, העיקר הוא הכוונה. יכול להיות שכשאומרים את האמירה, מתכוונים לומר שבזה ברור שהוא התכוון לזה. אבל אני יודע כבר, אותו דבר בעירוב, אני לא יודע למה צריך לומר שזה מעכב לומר. אני מתכוון לומר, צריך לדעת שזה עירוב. זה לא... אם יודעים כבר שזה עירוב...

רוח מהמקום שהוא גר. אבל החכמים אמרו, מה זה אומר "המקום שהוא גר"? המקום שהוא גר הוא לא רק איפה שהמיטה שלו, המקום שהוא גר הוא המקום שעבר שבת חשב שהוא גר שם.

איך עושים שהוא יגור במקום אחר? אז הם דיברו קודם על הענין של הנחת הפת, שם שאדם מניח את הלחם שלו, שם זה כאילו הוא חושב שהבית שלו, ממילא הוא יוכל משם ללכת אלפיים אמה. במקום שבדרך כלל הוא יכול רק ללכת אלפיים אמה לכל רוח, הוא יוכל ללכת מאותו מקום, לא רק מהדירה שלו שהוא גר בעיר, אלא מאותו מקום הוא יוכל ללכת מהדירה שלו לשם, ומשם עוד אלפיים אמה. זו הייתה הדרך הראשונה איך עושים שבמקום אחר יגור באופן פורמלי הלכתי, על ידי להיות שם בין השמשות, על ידי הפת שלו.

שלוש דרכים של קונה שביתה

בפרק הזה נראה שיש עוד שתי דרכים להיות, להיות בעל הדירה, לא בדירה המשפטית, בדירה הרשמית המקובלת, אלא להיות במקום שממנו רוצים ללכת אלפיים אמה לכל רוח. מה הן שתי הדרכים?

אחת היא שפשוט נמצאים שם, הולכים לשם ערב שבת בין השמשות למקום מסוים, ונמצאים שם שובת. זה ממש, בזה הוא מראה שהוא רוצה להיות שם, שבין השמשות הוא שם, מלבד הבית שלו שהמשפחה שלו, שהדברים שלו, הוא גר שם עכשיו, הוא שם ברגליו זה נקרא.

דובר 2:

כן, אבל אני חושב שלא הולכים לשם ערב שבת בין השמשות, בכל זמן שהולכים לשם ערב שבת ואומרים שקובעים שגרים שם.

דובר 1:

הוא לא אומר ממש, הוא צריך להיות שם, אם הוא צריך להיות שם, בכלל לא מתחילה השאלה, זה נקרא שבת במקום פלוני.

דובר 2:

כן, אבל החידוש הוא שהבית שלו עדיין... הבית שלו בכלל לא, בכל מקרה עדיין חידוש שהוא יכול ללכת מהבית שלו לשם, ומשם אלפיים אמה.

דובר 1:

אני לא מבין למה אתה ממשך לומר את זה. אף פעם אין שהבית שלו נשאר בכלל. השביתה שלו נשאר שם שהונח העירוב שלו.

דובר 2:

על כל פנים, אנחנו רואים, יכול להיות שהוא צריך להיות שם, כמו שאתה אומר, הוא צריך להיות שם בין השמשות, יכול להיות שהוא היה בדרך לשם, אבל זה נקרא מערב ברגליו.

דובר 1:

ויש לנו כאן עוד דרך של מערב, אם אדם חושב, הוא חושב שבמקום הספציפי הזה אני רוצה לקנות שביתה, הוא חושב על זה ערב שבת, זה יכול גם להיות דרך של עירוב תחומין. הם יכולים משם ללכת אלפיים אמה לכל רוח.

דיון: ההבדל בין "שבת במקום פלוני" ל"עירוב"

דובר 2:

כן, מה אתה אומר שם?

דובר 1:

לא, לא, אני אומר, יש מישהו שגר ממש במקום, או מי ששבת למדנו בעצם בהלכות שבת ההוא, כשזה לא הלכות עירובין. למדנו דרכים שונות איך שובתים. אדם רגיל שובת בבית שלו, בעיר. אם הוא מחוץ לעיר, למדנו בהלכות שבת שאם הוא במקום כלשהו, יש לו אלפיים אמה משם, איפה שהוא עצר ערב שבת, או אם הוא רשאי לזכות שם, הוא יכול לרשום זכות במקום עד אלפיים אמה וכדומה. זה לא עירוב ברגליו, זה פשוט שבת במקום פלוני.

דובר 2:

כן, הוא מביא כאן, אם אמר "הרי זה עירוב", הוא לא אמר "בזה העירוב" את כל הנוסח, הוא אומר "הרי זה עירוב", זה גם טוב.

דובר 1:

ואני לא מבין למה זה צריך בכלל להיות. צריך לעשות ברכה, את זה אני מבין, הרמב"ם אומר לא הראב"ד, שזו מצווה. אבל למה צריך לומר?

יכול להיות שהאמירה כאן תאמר שהוא צריך להיות מאוד ספציפי. לחשוב מחשבות יש לאדם, הוא הולך והוא חושב כאן, הוא חושב שם, הוא צריך להחליט על מקום מסוים. זו הדרך איך הוא אומר את זה, "ואומר". בסדר.

המקום חייב להיות מסוים ומזוהה

וזה צריך להיות מקום מסוים ומזוהה, זה חייב להיות בטוח. לא מספיק שהוא מטייל איפשהו לפני שבת והוא היה רחוק מהעיר. לא, לא, לא.

דובר 2:

הוא אומר "ואמר שביתתי במקום זה", אי אפשר לכוון שזה סימן שהוא צריך לחזור. הרמב"ם מתכוון להוציא שהוא צריך ללכת למקום מסוים ושם להחליט. "ואמר" יכול לומר שהוא מחליט.

דובר 1:

אה, כן, אה, אמת. "אמר" אני חושב כמו "ויאמר אלקים", שהקב"ה מדבר עם מלאך, פירושו שהוא מחליט. כך אומר הרמב"ן.

דובר 2:

כן.

דובר 1:

אתה צריך לומר כך, ש"אמר" יש לו משמעות של מחשבה או רצון. כך כתוב ברמב"ן על פרשת בראשית, "ויאמר אלקים" פירושו הוא רצה.

וכן, מה שאתה אומר נכון, שזה צריך להיות במקום מסוים. אי אפשר לומר בערך, אבל זה בין דינים לכוונה. "אמר" פירושו הוא אומר, אני אומר "במקום זה". זה... "ואמר", אמת, הוא מדבר על החלטה. אוקיי.

הדין: הוא חוזר הביתה ויכול ללכת אלפיים אמה מאותו מקום

בקיצור, הוא עשה כך, "והחזר לעירו ולן שם", הוא חוזר הביתה. אז "יש לו להלך למחר למאותו מקום אלפים אמה לכל רוח". בקיצור יש לו את השביתה שלו שם, הוא יכול ללכת אלפיים אמה מהמקום שבו אמר "שביתתי במקום זה", איפה שזה, ומשם זה שלו.

"וזהו עיקר עירובי תחומין" – זה העיקר, לא קולא

אומר הרמב"ם, "וזהו עיקר עירובי תחומין". זו לשון מהגמרא, לפי שיטת רבי יהודה. הרמב"ם פוסק כך, שזה עיקר עירובי תחומין, "לערב ברגליו". כלומר, כאילו, לא תאמר שזו קולא, כי יש שיטה, שיטה אחרת בגמרא שסוברת להיפך, באמת. כמו שאנחנו סוברים גם באמת לגבי כשלא הולכים לשם. אבל לגבי כשהולכים ממש לשם ברגליים שלו, והוא אומר "הרי שביתתי במקום פלוני", זו לא איזו קולא שאפשר לעשות את זה בלי לחם, בלי... למה אני ממשיך לומר לחם? בלי מאכל. לא, זה עיקר עירובי תחומין.

הפירוש של "לערב ברגליו"

זה נקרא "לערב ברגליו", הוא מערב, כלומר הוא אומר ש... יש מי שרוצים לומר "לערב" הוא מלשון... הוא אומר מלשון כוונה, הוא מערבב, כאילו הוא עושה את השביתה שלו במקום הזה. "לערב" הוא כמו "מחשיך" אולי, לעשות לילה ברגליו.

דובר 2:

לעשות לילה?

דובר 1:

"שביתת מקום קונה שביתתו בשעת חשיכה". נעשה על מקום זה.

הסוד של עירוב: זה לא מציאות

אני חושב שהסוד של עירוב הוא שזה לא מציאות, זה העיקר. זה על ידי היפך, על ידי כוונה, אולי בגלל זה קוראים לעירוב צורת הפתח שעושים. לפי הפשט שלי אפשר גם להבין את זה, זו לא מחיצה אמיתית. למדנות זו מחיצה. בכל מקרה, זה העיקר.

דובר 2:

ולמה לא אומרים "לערוב בהלכות מוזה שטייסו?"

דובר 1:

זה כי כאשר, מה שאומרים ש

עירוב תחומין: עיקר עירוב ברגליו, מזון שתי סעודות, והחזיק בדרך**עיקר עירוב תחומין – לערב ברגליו****דובר 1:**

אבל לגבי כשהולכים ממש לשם ברגליים שלו והוא אומר "רשותי במקום פלוני", זו לא אפילו קולא שאפשר לעשות את זה בלי לחם, בלי... למה אני אומר לחם? בלי מאכל? לא, זה עיקר עירוב תחומין, זה נקרא "לערב ברגליו". הוא מערב, מה זה אומר? הוא אומר ש... "לערב" בא מלשון... הוא אומר מלשון כוונה, שהוא מערבב, הוא עושה את השביתה שלו במקום הזה. "לערב" הוא כמו מחשיך, לעשות לילה ברגליו. לעשות לילה? "שיהא מקום קונה שביתה בשעת חשיכה". הוא נעשה על מקום זה.

אני חושב שהסוד של עירוב הוא שזה לא מציאות, זה העיקר. על דעת פת, על דעת כוונה. אולי בגלל זה קוראים לעירוב צורת הפתח שעושים. לפי הפשט שלי אפשר גם להבין את זה, זו גם לא מחיצה אמיתית, זה למדנות שזו מחיצה.

להקל על העשיר – מזון שתי סעודות

בכל מקרה, זה העיקר. "לא אמרו לערב בהנחת מזון שתי סעודות בלבד", מה שאומרים שצריך להניח מזון שתי סעודות במקום ששוכת, צריך "שלא יצא ולא ימות שם", כלומר לא חייבים ללכת, אפשר רק להניח שם מזון, אז הם אמרו רק "להקל על העשיר שלא יצא". "אלא ישאלו חבירו או בן ביתו ויניחנו לו".

כלומר, אם הולכים בעצמם, אפשר לומר "שביתתי במקום פלוני", אז בכלל לא צריך להניח לחם. מה בכלל הקולא של להניח לחם, הטרחה של להניח מזון שתי סעודות? את זה החכמים אמרו למי שהוא עשיר.

דיון: מה פירוש "עשיר"?**דובר 2:**

מה זה עשיר? הוא יכול להרשות לעצמו לבקש ממישהו אחר, יש לו מישהו שעובד בשבילו, דבר כזה. זה למה קוראים לו עשיר, נכון? אפשר פשוט לבקש טובה מיהודי, אבל ללכת בעצמו... אין את המילה עשיר.

דובר 1:

או שהוא עשיר בחברים טובים, שהוא יכול לבקש טובה.

דובר 2:

כן, הוא לא חושב על עשיר. לא, גם בדיוק אותו אחד עובר שם, אומרים לו "הנה ועשה לי טובה".

דובר 1:

אני חושב שאתה מתכוון לומר יותר, שאדם לא יחשוב שבדיוק כמו שהוא יכול לערב ברגליו, העבד שלו יכול לערב בשבילו ברגליו. זה לא דבר כזה. אתה לא הולך בעצמך, צריך להיות הפת שלך שהולכת לשם.

דובר 2:

מצוין. נכון, אז זה בטוח. אי אפשר לערב ברגליו בשביל אדם אחר.

מוסר שבותך לחברך

יש כן דבר כזה, נראה יותר מאוחר, ש"מוסר שבותך לחברך" יש בחינה כזו, אבל אז זו רק הכוונה, הוא גם הולך ללכת לשם, הוא לא יודע עם תורת

אבל נראה, למה אומרים שעירוב ברגל זה לא בדיוק אותו דבר כמו שובת במקום פלוני. שובת במקום פלוני זה לא עירוב בכלל, זה שובת. עירוב זה אומר אני לא גר שם, אבל למעשה אני אומר שאני גר שם כי אמרתי "יהא שביתתי במקום פלוני".

אבל נראה, כי אומרים "עיקר עירוב" - כך אני מבין במה שאתה מביא - שמה שאומרים "עיקר עירוב" זה אומר שזה עירוב. זה לא סתם שאתה אומר שאתה גר שם. זו לא קולא. זה לכתחילה הדבר. זה לא חידוש. זו קולא בזה שכמו שאתה אומר קודם, איך גר אדם? אם הוא גר שם, הוא גר שם. מה זה אומר איפה ה-tax return שלו מגיע? זה אומר איפה הוא גר.

ברכה על עירוב ברגליו

יכול להיות הדבר המעניין, יכול להיות ש"עיקר עירוב" שאתה רוצה לומר... אני חושב, הוא מביא את הפרי מגדים שאומר שכשמעריבים ברגל לא עושים ברכה. זה מעניין. הוא אומר שזה עיקר עירוב תחומין. אבל יכול להיות שהברכה היא על הטריק, על החידוש של החכמים להשתמש בפת. כך זה נראה. זה כך, "עיקר" לא אומר עיקר עירוב, זה עיקר כמו "לפני עירוב". זה היה עובד במילים אחרות אם החכמים לא היו מתקנים עירוב תחומין בכלל. זה היו אומרים.

דובר 1:

אוקיי, אני שומע.

דובר 2:

הפריצת הדרך הגדולה של החכמים לא הייתה כשהם אמרו, הייתי אומר את זה כך, שבאיסור שלהם של רק ללכת אלפיים אמה, זה שאדם יכול לקבל עוד אם הוא היה שובת ברגל במקום כלשהו, הוא יכול ללכת לכיוון האחר, זה פרט קטן יותר. לא זה היה החידוש של החכמים שעליו יש ברכה. הברכה היא על הדברים שאפשר לשלוח למישהו חבילה, זה חידוש הרבה יותר גדול. האדם יושב בנוחות, זה חידוש גדול יותר.

דובר 1:

פשוט שעושים רק ברכה על החכמה של החכמים שהכניסו, אני לא יודע. זה אחרת לגמרי. נאמר לו למה הוא מביא לו פירות וגדיים, זה לא... יכול להיות הוא עושה כן ברכה.

דובר 2:

אוקיי.

הלכה ב: החזיק בדרך - עירוב דרך כוונה

דובר 2:

וכן, וכן. כן. אז זה עירוב ברגליו, זה בטוח אפשר לעשות. עכשיו הוא בא לגלות עוד דבר שהוא עוד קולא גדולה יותר, שזה ראינו שלא תמיד אפשר לעשות. וכן, כן?

"וכן אם נתכוון לקנות שביתתו במקום ידוע אצלו." כאן הולכים לדבר, הוא עושה עירוב עם כוונתו. שאם היה בדעתו שהוא הולך לקבוע שביתתו במקום ידוע אצלו, במקום מסוים. "כגון אילן, או בית, או גדר, שמכיר מקומו", הוא יודע את המקום, והוא התכוון שם הוא רוצה באמת להיות, שם הוא רוצה שהשבת תהיה שביתתו.

"ויש בינו ובינו כשיעור זה", המקום שהוא התכוון עליו, צריך להיות, כמו בשני המקרים הקודמים גם כן, צריך להיות בתוך אלפיים אמה או פחות, אלפיים אמה או פחות מזה, ממקום שהאדם יושב עכשיו, כדי שיוכל להגיע לשם. וזה לא נאמר דווקא ממקום שהוא יושב עכשיו, הוא אומר "כשחשיכה", כן? יכול להיות הוא בבית שלו עכשיו. לא, כי הוא הולך בדרך, נראה.

אז אדרבה, אם הוא הולך להיות בכשחשיכה קצת יותר רחוק, יכול להיות הוא יכול להתחבר לזה. אבל מי שלא בבית, אלא הוא מטייל, הוא יכול ללכת ממקום שהוא נמצא באמצע עכשיו מטייל, הוא יכול לחשוב אלפיים אמה, אילן מסוים. תגייד, אם האילן הוא, נניח, שלושת אלפים אמה ממנו, אבל

כוונה. כי הוא גם הולך להגיע לשם, הוא רק לא יודע איפה המקום. אבל חבר כזה, הוא יסכים לדבר כזה.

דובר 1:

כן, כי הוא לא יודע איפה המקום.

דובר 2:

אבל להסתמך על האחר אין בזה שום היגיון.

מערב אדם על ידי בנו ובתו

למעשה, צריך לחשוב, למשל למדנו קודם, "מערב אדם על ידי בנו ובתו", כן, אנשים שתלויים בו, כתוב כן שהם לא צריכים לעשות עירוב נוסף.

דובר 1:

אה, אמת, אולי לא. לא, זה צריך כן. רק תינוק יוצא בעירוב אמו. האנשים האחרים זה כן, רק כמו שליח, זו זכות לו.

דובר 2:

אז אני לא יודע. לא, רק ניסיתי לחשוב אם יהיה מישהו שממש בטל אליך, אולי אז אפשר כן לערב ברגליו וזה יהיה טוב לאדם שני. אבל לא שליח, שאם יהיה "ימין יד פועל כיד בעל הבית" סוג של דבר. אבל סתם שליחות, סתם הרגליים של האחר לא עוזרות לך, כשאתה עושה לאחר צריך מאכל. נכון.

עירוב ברגליו - דברי מצווה לעומת דברי רשות

דובר 2:

תרגום לעברית

זה מאוד מעניין, אבל למשל, הם מביאים כאן מלמטה שיש אנשים שחושבים שאולי על עירוב ברגליו מותר לעשות אפילו על דברי רשות. זה למדנו שצריך להיות מצוה, זה כשאתה משתמש בקולא שאתה לא הולך ממש לשם, אתה רק שולח לחם, מאכל, אז צריך לעשות דווקא במקום מצוה. אם אתה הולך ממש לשם, אולי זה יותר, כמו שהרמב"ם אומר, זה עיקר, זה כבר יותר אמיתי. זה לא לגמרי אמיתי, כי הוא לא באמת שם בשבת. אבל...

קשה לי לומר, כי לכאורה הדיבור שצריך ללכת רק לדברי מצוה, כי החכמים לא היקלו בקולא של יותר מאלפיים אמה לא לעשות. הקולא של... אפשר לעשות דרך מאכל.

מה עושה עירוב תחומין טכנית?

אני כבר יודע למה המשנה ברורה מביא כך הערות מאחרים. הוא כבר סבר שזה רק בשבילו כי הפרט של מאכל... אתה אומר כל הזמן שאפשר ללכת יותר מאלפיים אמה, זה רק טכנית, תמיד אפשר, רק האלפיים אמה משתנה. בדרך כלל הוא יכול ללכת רק אלפיים אמה לכל רוח. עכשיו הוא יוכל ללכת מביתו למקום שבו הוא קנה שביתה, אלפיים אמה. אני שם אלפיים אמה.

דובר 1:

כן, כי הוא לא יכול ללכת לכיוון האחר.

דובר 2:

אין לו שני בתים כביכול, שני מקומות. יש לו רק בית אחד, כי הוא לא יכול ללכת לכיוון האחר. זו הסיבה שאומרים שיש נפקא מינה. אבל בדרך כלל אי אפשר ללכת ארבעת אלפים בכיוון אחד. אפשר ללכת רק שניים. תמיד, אם אתה מטייל... נניח אני גר כאן, ואני מטייל החוצה אלפיים אמה, אני יכול לטייל משם חזרה all the way עד אלפיים אמה. עכשיו אני יכול ללכת בכיוון אחד ארבעת אלפים אמה.

דובר 1:

כן, אני מבין, כי אתה אומר שהקולא היא שהוא לא גר באמת שם.

דיון: עיקר עירוב - מה זה אומר?

דובר 2:

כן, אני אומר, כאן צריך להיות עץ מסוים, כי הוא לא מה הוא המכוון לעולם. שם הוא מכוון אולי אני, הוא לא צריך לדעת מה המקום, הוא הסימן.

דובר 2:

כן.

דובר 1:

אבל החידוש שאפשר לעשות כך במתכוון להיות בטרחה, רק יש הרבה גבולות. המדרון שלנו יש ו... לחשוב רגע. אפשר לחשוב שתי דרכים. אפשר לחשוב שתמיד עירוב הוא הדעת. רק יש שלוש דרכים לבטא את הדעת. או דרך הפת, כן פת. או דרך ברגליו ואמירה. או ללכת בדרך ולחשוב, אבל כל השלושה זה על ביטוי הדעת, או אפשר לומר שלא?

דובר 2:

כן, אני חושב שזה זה. כל הנקודה היא שאתה במקום.

דובר 1:

כן.

דובר 2:

רואים, מקילים למעלה שהוא באמת שם, זה גם שם. כשהוא שם זה גם שם. אני חושב שזה לא שפת היא מצב של שם. פת זה עוד דרך של שם פת.

דובר 1:

כן.

הרמב"ם: מכוון בדרך והתנאים

דובר 2:

ודורי מורי מורי מורי. אומר הרמב"ם. זה עכשיו אמר שאפשר גם לעשות את זה דרך מערב ברגליו, או דרך מכוון בדרך. כוונה דרך מכוון בדרך. אני רק צריך לומר ברור, כי זה אולי נשמע מהמשפט שלי, אמרנו קודם שאפשר סתם כוונה יושבים על הכיסא. לא, הולכים בדרך למקום ומכוונים. החידוש של לעשות העירוב בכוונה רק עם הכוונה עם להיות מחזיק בדרך וכוונה, זה בנו דווקא.

הדין של עני דחוק

רמב"ם, יפה מתריח הנושא לנוח עירוב אין לו כסף להשאיר. אני רוצה לעשות ספנדר, אין לו כסף נוסף, יש לו נבך עני. או, אה, או לא לעירוב, או הוא לא יכול להוציא כסף לשליח לשלוח או לשירות מכונית. זה אומר, לא מטריחים אותו לא להניח עירוב, לא עם לחם - סליחה, לא עם מזון, למה אני אומר לחם? אני צריך תשובה - לא עם מזון, וגם לא ברגליו. זה אומר, החכמים אומרים, שאתה רוצה ללכת אתה יוצא, לא אומרים "נבך, עני, הוא צריך להתגרר". אם הוא עשיר, אומרים לו, "אתה באמת לא צריך להתגרר, שלח אוכל". אם הוא עני, אין לו האופציה כי אין לו אוכל נוסף, אומרים לו, "אוקיי, יש לך זכות ללכת ברגליו".

הדין של דחוק - מי שהיה בא בדרך

אם הוא בדוחק, זה אומר, אדם שנמצא בשעת הדחק, כגון מי שהיה בא בדרך, אדם בא מדרך, ויירא שמא תחשך, הוא חושש שיחשך, והוא לא יוכל להגיע להניח את עירובו. הוא לא יכול להגיע עד שם.

התנאי: אם ירוץ בכל כחו

האדם שבא בדרך זה רק דווקא במקרה כזה שישאר מן היום כדי להגיע לאותו מקום שקובע שביתתו קודם שתחשך אם רץ בכל כחו. זה אומר כך: אדם בא ערב שבת, וכבר נעשה כמעט שבת, רוצה הוא מהר לקנות שביתה. אומר הרמב"ם, שהקניין שביתה במחשבתו הוא רק אם עדיין יש מספיק זמן שהוא יוכל, טכנית, אם יתחיל לרוץ מהר מאוד, הריצה המהירה ביותר שהוא יכול, הוא עוד יכול להגיע למקום ערב שבת לפני שנעשה שבת, למקום המסוים שעל אותו מקום הוא מכוון. אז פשוט שזה שייך, ועם כוונתו עושים את זה כאילו זה קרה. וזה רק על פי האמת, מובן מאליו, כי... אבל אם הוא לא היה יכול להגיע לשם, לא עוזרת מחשבתו. המחשבה לא עובדת עם קסם, זה רק מקום שהוא היה יכול להגיע.

בעוד עשר דקות הוא יגיע לשם, ועדיין יכול להיות לפני חשיכה, אז הוא עוד יוכל ללכת שם בלילה, אז יכול להיות שזה גם טוב.

תנאי: החזיק בדרך

אבל כאן הוא מוסיף יותר. "אבל והוא שהחזיק בדרך והלך", לא סתם הוא ישב עם הרגל למעלה וחשב על מקום, הוא כבר התחיל, זה אומר המילה "החזיק", הוא התחיל להחזיק, שהחזקה היא שהוא כבר התחיל לעשות, להראות שהוא רוצה באמת להגיע לשם. הוא כבר התחיל להחזיק בדרך, "והלך כדי שיגיע לאותו מקום", הוא התחיל ללכת כדי שיגיע לשם, "ויקנה בו שביתה". "אף על פי שלא הגיע ולא עמד שם", הוא לא הגיע, הוא לא עמד, הוא לא באמת קנה שביתה ברגליו.

אלא קרה משהו, הוא נעשה עיף מהדרך, הוא התחיל ללכת בחזקה כזו כמו שהוא כבר התחיל ללכת, אבל הוא לא יכול היה להמשיך. חברו קרא לו בחזרה, "בוא לישון אצלי". "או שחזר בו מעצמו מללכת", הוא התיישב שהוא לא הולך עכשיו ללכת עד המקום המסוים, הוא הולך ללון במקום אחר. הוא בכל מקרה נעצר, אז הוא לא הגיע למקום שהוא התכוון להיות בערב שבת בין השמשות. אבל הוא באמת התכוון לשם, זה לא יכול להיות טריק, הוא באמת התכוון להגיע לשם.

דין למחר

אז כך, "למחר יש לו להלך עד המקום שנתכוון לו", הוא יכול מחר ללכת עד המקום שהתכוון, כי זה בתוך האלפיים אמה, והמקום שהתכוון הוא כמו המקום שקנה שביתה, ויש לו כבר מקום, הוא מקבל אלפיים אמה לכל רוח. למה? "שכיון שגמר בלבו לקבוע שם שביתתו, והחזיק בדרך, נעשה כמי שעמד שם או שערב שם ברגליו בעירוב כשר".

דין: למה חסר "אמר"?

יכול להיות שכאן לא כתוב המילה "אמר", כי הוא התחיל ללכת לכיוון מסוים. מישהו שואל אותו, "לאן אתה הולך?" "אה, לעץ". יש לו מקום מסוים במחשבתו. קודם, כשהוא מערב ברגליו, הוא אומר "אמר", כי הוא הולך, המקום שהוא מניח, שם הוא... כאן לא חסר המילה "אמר", כי הוא הולך לכיוון מסוים. הוא רואה את העץ, הוא רואה את המקום.

דובר 1:

כן, הוא הולך כמו שהוא הולך למקומות כאלה.

דובר 2:

העמוד נעצר, כי שם זה לא צריך להיות דווקא ליד עץ או מה. זה צריך כן להיות מקום מסוים, הוא לא צריך לדעת כי הוא כבר שם, מקום מסוים כמו שהוא אומר. ליום הבא צריכים לדעת איך זה היה.

דובר 1:

כן, אני אומר, כאן צריך להיות עץ מסוים, כי הוא לא מה הוא המכוון והעולם נח. שם הוא נח הוא מכוון, "איפה שאני", הוא לא צריך לדעת מה נקרא המקום.

עירוב תחומין: קניין שביתה דרך מחשבה - תנאים וגבולות

המהות של עירוב: דעת או מעשה?

דובר 1:

כאן לא חסרה האמירה, כי הוא הולך לכיוון מסוים. שניהם נראה שזו לא האמירה. הוא הולך, כמו... הוא הולך למקומות כאלה. האמר נעצר, כי שם זה צריך להיות דווקא ליד עץ או מה.

דובר 2:

כן. זה צריך כן להיות מקום מסוים, הוא לא צריך לדעת, כי הוא כבר שם. מקום מסוים כמו איך. אבל חוץ מזה צריך להיות ליום הבא צריכים לדעת איך זה היה, בדיוק.

דובר 1:

דובר 1:

כן, זה חידוש. זה גם עושה את המחשבה הרבה יותר קטנה ממה שחשבנו. המחשבה היא שהוא חייב להיות מסוגל להגיע.

מתי מחשבה לא עובדת - המקרים

דובר 2:

וגם, כמו באותו מקום שתחשך על כל פנים. זה אומר, ואם לא, אבל אם לא היה דחוק ולא עני, מי שאינו דחוק, הוא לא צריך, זה לא מאוחר אחר הצהריים שהוא בדרך, או שהוא לא עני ואביון. עני ואביון הוא יכול להיות אפילו בבית, אתה יודע את הנקודה? דחוק זה אומר אפילו עשיר, הוא בדרך והוא לא יוכל להגיע. אני חושב המילים "בבית" זה לא טוב, אפילו בבית הוא צריך להתחיל ללכת לאותו כיוון, הוא לא צריך להגיע היום.

"או שלא נשאר מן היום", או במקרה שלא נשאר זמן מהיום שהוא יוכל לרוץ להגיע עוד לפני שנעשה שבת למקום שהוא קונה שבתה.

"או היה בין המקום שנתכוין לשבות בו ובין המקום שעומד בו", המקום שהוא עומד עכשיו והמקום שהוא רוצה לקנות שבתה עכשיו זה יותר מאלפיים אמה.

"או שלא נתכוין למקום מסויים שיקנה בו שבתה", הוא חשב, אבל לא היה לו שולחן ערוך מסויים, בית מסויים.

מה עם כל האנשים האלה? אומר הרמב"ם, כל האנשים האלה ההלכה היא "אם הרי זה לא קנה שבתה במקום ההוא", הוא לא קנה שבתה, "ואיך לו אלא אלפים אמה לכל רוח במקום שעומד בו", תחומו הוא שם שהוא נמצא, הוא מקבל אלפיים אמה לכל רוח, הוא לא יכול ללכת יותר.

חולק הראב"ד: חומרא

הראב"ד אמר שזה אפילו יותר גרוע אז. כי הראב"ד טוען שאם הוא התכוון, הוא אמר "הרי שבתתי במקום", התכוון להגיע למקום פלוני כלשהו, אבל הוא לא הגיע, נשאר שהוא עדיין חוץ לאלפיים אמה מאותו מקום כשנעשה לילה, טוען הראב"ד, הוא כן קנה שבתה, הוא אמר שהוא הולך לקנות שם. עכשיו הוא כמו מי שיצא מתחומו, שלמדנו בהלכות שבת שהוא לא יכול ללכת יותר מד' אמות. הרמב"ם עם מה שהוא אמר שזה לא עבד, הוא הקל לו, כי עכשיו, איפה שהוא, יש לו אלפיים אמה. הראב"ד טוען שזה עובד כן, אבל אתה במקרה, הוא מדבר על מה שהוא לא הגיע, הוא רחוק יותר מאלפיים אמה ממנו. אומר הראב"ד, זה כן, אבל אתה במקום הלא נכון, ממילא זה יותר גרוע.

קושיא על הראב"ד: מה ההבדל?

דובר 1:

קשה על הראב"ד, למה הראב"ד למשל יחלק בין יותר מאלפיים אמה רחוק, או יותר ממה שרץ בכל כחו והוא לא יכול להגיע? למה הוא לא רואה את זה כאותו דבר? אם הוא לא יכול להגיע לשם אם ירוץ בכל כחו, אומרים שהמחשבה שלך הייתה לריק, כי אם יהיה שבת אתה לא תגיע לשם. ולמה כשזה יותר מאלפיים אמה הוא גם לא יכול להגיע לשם? אז פשוט שזה פג? למה הוא אומר שזה כן קונה וזה לא עובד?

דובר 2:

צריך יותר דעת שזה יפוג. אולי באופן אחר.

דובר 1:

הראב"ד מדבר שזה לא. הראב"ד אמר את אותו דבר על המקרה של לא נשאר מן היום כדי שיגיע, או רק על אלפיים אמה רחוק כמו הראב"ד?

דובר 2:

לא, על זה כתוב אלפיים אמה, זה ברור.

דובר 1:

למה אלפיים אמה שונה מכשהוא לא יכול להגיע לשם?

דובר 2:

כי אז הוא לא יכול לעשות שום שבתה שם.

עירוב תחומין: קנין שבתה ברשות היחיד ומקום מסויים

אדם יכול לקנות שבתה במקום רחוק

דובר 1:

אדם יכול, זו הנקודה. אדם יכול, כמו שלמדנו בבירור קודם, אדם יכול לקנות שבתה במקום שנמצא יותר מאלפיים אמה ממנו בשעה שהוא מניח את הכוונה. הרמב"ם לא אמר שום תירוץ. הרמב"ם רק אמר את התנאי שכאשר יהיה שבת צריך להיות בתוך אלפיים אמה מהתחום שלך, כי אם לא אינך יכול ללכת. אומר הראב"ד, בסדר, ואם לא, אתה מחוץ לתחום שלך כשמגיע שבת.

דיון: כיצד יכול להיות אדם חוץ לתחום בשעת השיכה?

דובר 2:

זה קצת מוזר, כי איך יכול להיות אדם ברגע שמגיע שבת הוא כבר מחוץ לתחום שלו? זה, הייתי אומר שהרמב"ם צודק, כי על זה למדנו "מי שיצא", זה הגיוני, הוא היה בתחום שלו. איך יכול להיות אדם שערב שבת הוא כבר קנה שבתה כאן? על זה הבאתי, הוא לא יכול להגיע לשם. מה לי הבדל למה הוא לא יכול להגיע לשם? אם הוא לא יכול להגיע לשם כי הוא לא יכול לרוץ מספיק מהר, או כי התורה לא מרשה לו? הוא לא יוכל למעשה להגיע לשם, כי מחשיכה עד אותו מקום יש יותר מאלפיים אמה. אז המחשבה של "שבתתי במקום פלוני" צריכה לפוג, כמו שפוגה כשהוא לא יכול להגיע לשם אם ירוץ בכל כוחו.

דובר 1:

זה לא קרה. הראב"ד לא קונה שבתה בחשיכה. כי הוא לא יכול להגיע לשם אפילו לפני שבת.

דובר 2:

נכון.

דובר 1:

אבל בשבת הוא יכול להגיע, רק הוא לא רשאי. זה לא קונה בשבת בדיוק כמו שהוא לא קונה ערב שבת. רק, בשני המקרים הם לא יכולים להגיע לשם.

דובר 2:

אה, תגיד את זה שוב.

דובר 1:

זה יותר מאלפיים אמה ממנו כשהוא נמצא כשנעשה שבת.

דובר 2:

כן, זה הדיבור.

דובר 1:

הוא חושב באותו עץ, אבל כשנעשה שבת הוא רחוק הרבה יותר מאלפיים אמה ממנו.

דובר 2:

כמה שרוצים. הוא רק צריך שכשמגיע שבת יוכל להיות שם. כך הבין הראב"ד, לפי הלשון.

דובר 1:

בוודאי.

דובר 2:

אפשר באמת לומר. זה אני אומר, כאן הוא גם לא יכול להיות שם כשנעשה שבת, שנמצא אלפיים אמה ממנו.

דובר 1:

אני לא מבין מה אתה מתכוון.

דובר 2:

אם אדם חושב לקנות שביתה באילן פלוני, האילן פלוני כשחשיכה נמצא יותר מאלפיים אמה ממנו. הוא לא יכול להגיע לאותו מקום בשבת, כי הוא לא רשאי.

דובר 1:

בסדר.

דובר 2:

זה אותו דבר כמו שהוא לא יכול כי הוא לא יכול לרוץ כל כך מהר. כך אני חושב, וכך רוצה אני להבין שהראב"ד חשב. למה עושה הראב"ד כך... הוא יכול לקנות שביתה כשהוא לא יכול להגיע לשם כי זה מאוד רחוק, הוא לא יכול לרוץ כל כך מהר?

דובר 1:

זה, דרך אגב, כן. אבל כאן היה תנאי מיוחד, כי ההקלה שעשו למכוון ברגליו קונה, כן, או עם שליח, הוא שולח שליח עם לחם, עם מזון, הוא יכול לקנות שביתה לא משנה כמה רחוק הוא, נכון? אין תנאי שצריך להגיע. התנאי הוא רק שהכוונה שלו לא יכולה לעבוד כאילו. אבל זה לא... זה לא מחובר.

קושיא: שיטת הראב"ד ואדם סתם

דובר 2:

מה שלא הייתי מבין הוא, מה עם סתם אחד בעיר? למדנו בהלכות שבת סתם אחד קונה שביתה. סתם כך, אני גר כן בבית, אבל אני רוצה לעשות עירוב שלושת אלפים אמה מהעיר שלי. הייתי אומר שזה לא עובד, נכון? לפי הראב"ד הייתי אומר שזה עובד כן, ואתה תקוע. זה מה שקשה, מבין? אתה רוצה בלילה לעשות עירוב עד חוץ מהתחום שלך. לפי איך שהראב"ד חשב כאן, שאחד יש לו בסתמא עירוב, זה באמת לא יעבוד. אבל זה עירוב ברגליו, שהוא בעצם דבר כזה שאולי עובד טוב יותר במובן מסוים מעירוב. ואם הוא שבת שם, הראב"ד רואה שהוא קנה שביתה שם באמת.

דובר 1:

הוא יכול להגיע. אני לא רואה למה לא. אצלך, הוא יכול להגיע. הוא יכול להגיע, זה לפני ערב שבת. אני לא רואה כל כך טוב למה אתה מניח שהוא צריך לחשוב. אני לא רואה כל כך טוב.

דובר 2:

הייתי רוצה לדעת סתם כך, אם יש דבר כזה. הראב"ד מגיע למקרה מאוד מיוחד, יש אדם כזה שאין לו לעולם תחום שבת, כי בשבת הוא נמצא בבית. מה זה אומר? זה הדבר המוזר. איך יכול להיות אדם, כשמגיע שבת הוא גר איפשהו שהוא לא נמצא? מה זה אומר? מבין את השאלה שלי?

דובר 1:

כבר.

עירוב תחומין: קנין שביתה ברשות היחיד ומקום מסוים**הקדמה: עירוב תחומין הוא דרבנן**

דובר 1: יש כלל שעירוב תחומין הוא דרבנן, צריך להקל, אמת? מסכים? זה לא רק אני פוסק, הביאור הלכה פוסק כמו הראב"ד. אני לא מבין למה, אם יש מחלוקת צריך לפסוק תמיד לקולא בדרבנן.

בכל אופן, מה למדנו אתמול בפרק ו' באיזה מקרה נאמר שאז יש לו רק ארבע אמות שלו? אם הוא יצא מהעירוב שלו?

דובר 2: או שם נאמר "נתגלגל עירוב חוץ לתחום", למשל, מה ההלכה אז?

דובר 1: אין לו עירוב כשר. עירוב שנעשה. באיזה מקרה היה לנו שהוא לא יכול לצאת מארבע אמות שלו?

דובר 2: אתמול, אני לא זוכר.

דובר 1: "נתגלגל חוץ לתחום" אין לו עירוב. הוא חוזר לעירוב המקורי שלו, לתחום המקורי שלו.

דובר 2: אני לא זוכר שיהיה כתוב אופן.

דובר 1: למדנו בשבת, אחד שיוצא חוץ לתחום במזיד, מה שיהיה, כל מיני כללים שיש שם, אז יש דבר כזה שהוא נעשה תקוע.

דובר 2: כן.**דובר 1:** אנחנו נמצאים כאן. בסדר.**הלכה ד': קנין שביתה ברשות היחיד**

דובר 1: הלכה ד', כן? אז, כדאי מה שאמרנו שאפשר לקנות שביתה במקום, זה עובד גם לא רק במקום אחד, אלא אם הוא רוצה לקנות בעיר או ברשות היחיד, נעשית כל רשות היחיד כמו מי ששוכנת באותה רשות היחיד, כן? במקום לחשוב על מקום מסוים, הוא יכול לחשוב על רשות היחיד גדולה, נעשה כל המקום המקום המסוים שלו, כן? כמו מי שהוא.

"מי שעמד מבעוד יום ברשות היחיד וקנה שם שביתה", הוא עמד ערב שבת, או שהוא הלך. הוא אומר בבירור "בדיעבד". הוא כבר אמר קודם גם "בדיעבד". כש...

דובר 2: כן. בדיעבד. כן.

דובר 1: בערב שבת נאמר בהלכה הראשונה. **"מי שעמד בדיעבד ערב שבת בשעת ייחוד וקנה שם שביתה, או שהיה בא בדרך ונתכוון בשעת ייחוד הידועה אצלו"**. או המקרה השני, או שהוא כבר היה מערב ברגליו, הוא היה ברשות היחיד, או שהוא בדרך לרשות היחיד והוא כמו מחזיק בדרך, והוא חושב על רשות היחיד הידועה אצלו, **"וקבע שם שביתה"** במחשבתו, **"הרי זה מהלך את כולה"**, הוא יכול ללכת בכל רשות היחיד, **"וחוצה לה"**. מלבד זה, כל רשות היחיד נעשית כמו ארבע אמות שלו, והוא יכול עוד ללכת מחוץ לרשות היחיד עוד אלפיים אמה לכל רוח.

זה למי שנמצא ברשות היחיד. בדיוק כמו... הוא אומר שוב, ההלכה הקודמת עובדת לא רק על תחום שבת מוגבל, על עירוב מוגבל, אלא גם על הגדול יותר שזה רשות היחיד.

מקום שלא הוקף לדירה

דובר 1: **"רשות יחיד זו, מקום שלא הוקף לדירה, או תל, או נקיק"**. אם רשות היחיד היא מקום שלא הוקף לדירה, אין לו מחיצות לדירה, או שזה הר או עמק, ההלכה היא כך: **"אם היה בית סאתים או פחות"**, וזה עדיין נקרא רשות היחיד, **"מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח"**, מקבלים עוד, וכל בית סאתים נעשה כמו ארבע אמות שלו, והוא מקבל עוד אלפיים אמה.

"ואם היתה יתירה על בית סאתים", מה קורה אם זה יתר על בית סאתים? זה אותה הלכה של שובת בבקעה, קרפף שהוא גדול מדי נעשה כרמלית. יש לו דין של כרמלית בערך, אף על פי שזה לא לגבי הוצאה, אבל לגבי עירובי תחומין יש לו אותו דין. **"אינו מהלך אלא ד' אמות"**.

דובר 2: לא, זה שתיהן אותן הלכות, כולי עלמא זה יוצא רשות היחיד.

דובר 1: נכון, כי רשות היחיד היא מקום שלא הוקף לדירה או מקום קטן שנעשה לכך. **"אינו מהלך אלא ד' אמות"**. הוא מקבל רק בבית סאתים מקבל הוא רק ארבע אמות ממנו, והלאה משם, מהמקום שהוא נמצא, אלפיים אמה לכל רוח. אין לו אלפיים אמה מחוץ לבית סאתים.

"וכן אם הניח עירובו במקום שלא הוקף לדירה". הדין שאתה מקבל את כל העיר הוא רק כשזו עיר או כשיש לזה דין רשות היחיד. אבל ברגע שאתה מקבל דין כרמלית, זה לא אומר שאתה מקבל את כל המקום, אלא אתה נעשה כמו מקום מסוים.

דובר 2: לא, אבל אז כל שלושת סוגי העירובין לא עובדים.

דובר 1: זו הנקודה. זה דווקא מקום מסוים. אני מתכוון, זה עובד שהוא קונה שם שביתה, אבל המקום אינו מקום גדול אחד.

דובר 2: כן, הוא צריך להיות מסוים המקום בתוך ארבע אמות, המרחק, אם לא הגיע עד הגבול.

לפיכך, יוצא הרמב"ם, אבל אני רוצה להבין, אם זה שמונה אמות, הוא יכול ללכת לאמצע, כן? לקחת את הארבע מהאמצע, לפחות הוא יושב על שתיים משלך.

דובר 2: הוא לא יודע איפה הוא שובת. הוא אמר למקום גדול. בדיוק כמו שאני לא יכול לומר "במקום בקעה פלונית". אגב, בקעה היא מקום גדול.

דובר 1: לא, אבל אני אומר הלשון שלו קצת אחרת. הוא אומר "שמא בארבע אמות אלו ואחרות יש לו קנין". אם הוא באמצע, הוא לפחות על שתיים מהארבע. זה לא עוזר לו.

דובר 2: אני מתכוון אולי זה גדול יותר משמונה, לא בדיוק שמונה.

דובר 1: לא, הוא אומר "אמות שמונה או יותר". אני אומר שיש שתיים, זה מתחלק לשתי אמות שלמות, ולא כמו שזה רק שבע וחצי אמות. הוא אומר שמונה אמות שלמות. הוא יכול רק לשבת בארבע אמות, הוא לא תופס יותר מארבע אמות.

דובר 2: לא, אבל כשהוא נותן לעצמו מקום באמצע, הוא יושב על שתיים ועל שתיים. אז שתיים מהן הוא קנה שביתה.

דובר 1: לא, אצל הרמב"ם הבעיה היא לא זו. הבעיה היא שזה לא מקום מסוים, זה לא ספק.

דובר 2: לא, אבל המילה "שמא בארבע אמות אלו ואחרות" הוא לא מתכוון ממש לחשש הליטרלי שלו. הוא רק מתכוון לומר, מילא לא קנית שביתה בארבע אמות מסוימות. אולי יש כאן שתי ארבע אמות, אני לא יודע איזו התכוונת.

דובר 1: אני אומר שוב את הבעיה שלי מהארבע באמצע. בוא נראה את הרמב"ם. בוא נסיים.

דובר 2: כן, תסיים, מגיעה עצה.

העצה: לשבות בעיקרו

דובר 1: אולי מה העצה? אם זה אילן פלוני, שיאמר "לשבות בעיקרו", אם הוא הולך לשבת במרכז של תחת אילן פלוני. ליד הגזע. העיקר אומר את השורש, ממש כמו שהעץ נמצא במרכז של כל התחת. תחת אילן אומר אני כל השטח, במרכז של התחת אילן פלוני, או בעיקר של העץ. "או בארבע אמות שבצפוני, או בארבע אמות שבדרומי", הוא אומר בכירור באיזה צד של העץ.

"ואם היה תחתיו פחות משמונה אמות", זהו אם הוא שמונה אמות. אבל אם הוא אמר **אילן פלוני**, אפילו הוא לא אמר בדיוק, אבל כל השטח מתחת לעץ הוא פחות משמונה אמות, הוא לא חושש מה שתחתיו, הוא כן קנה, אין שם שיעור לשתי ארבע אמות, כי הוא עושה את זה למקום מסוים. זה לא רק ארבע אמות, זה שבע אמות, זה כבר לא היה חלק מהמקום המסוים שלו.

דעת הראב"ד

דובר 1: הראב"ד חולק על כל ההלכה. זאת אומרת, בהלכה ה' שנאמר שהראב"ד אמר שהטעם הוא כי אין לו מקום מסוים, הוא לא קונה שביתה בכלל. ויש לו רק אלפיים אמה מהמקום שהוא נמצא.

אומר הראב"ד, הוא לא מבין. הראב"ד אומר שלא, הוא כן קונה שביתה בשדה, רק מכיוון שלא יודעים באיזה חלק של השדה צריך להחמיר, צריך שכל השדה לא יכול ללכת אלפיים אמה מכל מקום בשדה, בעיקרון. אז הראב"ד הבין לא כמו שאנחנו אומרים שיש אולי שלושה ב—

מחלוקת רמב"ם וראב"ד בענין מקום מסוים, והלכות מחזיק בדרך

הלכה ז (המשך) — מחלוקת רמב"ם וראב"ד: האם "מקום מסוים" הוא גדר או ספק

הראב"ד חולק על כל ההלכה. כלומר, בהלכה מתחיל, הרמב"ם אמר שאם אין לו מקום מסוים, אינו קונה שביתה כלל, ויש לו רק אלפיים אמה ממקום שהוא נמצא.

אומר הראב"ד, הוא לא מבין. הראב"ד אומר שלא, הוא כן קונה שביתה בסעודה, אלא מכיוון שאין אנו יודעים באיזה חלק מהסעודה, צריך להחמיר

דובר 1: זאת אומרת, בדרך כלל, הדין הבא. אבל הרמ"א אומר, בסך הכל, כל שלושת סוגי העירובין, בין עירוב חדש כאן, בין בדרך של התכוון, בין משה עמוד, כל שלושת סוגי העירובין יש להם אותם כללים של... זה לא חידוש, אני מתכוון לומר, אותם כללים של שביתה, של תחום, של הכללים.

הלכה ה': הוא צריך לסיים את מקום שביתתו

דובר 1: עכשיו אפשר ללמוד את הפרטים שלמדנו קודם, שהוא צריך לומר "מקום פלוני". עכשיו הוא הולך לומר, זה מעניין, זה לא היה כל כך ברור, אבל עכשיו זה יהיה ברור, שהוא צריך לעשות סיום מסוים. הרמ"א, אני לא מתכוון הרמ"א, הלאה.

מה שנאמר שאם הולכים בדרך למקום מסוים, אפשר כבר להיות מעורב במחשבתו על מקום מסוים, זה רק כשזה ממש מסוים, אומרים איזה מקום מסוים. אבל הקונה שביתתו בריחוק מקום, ולא סיים מקום שביתתו, הוא לא ציין שזה ואותו מקום מסוים הוא רוצה להיות, לא קנה שביתה שם, הוא לא קנה שביתה, מאליו, אם מסוים, לא יכול להיות יותר חציצה.

הוא נותן דוגמה, זה מאוד מדויק, **אלא בבא דרך, האומר שביתתי בשדה פלונית או בבקעה פלונית**, באותה שדה או באותה בקעה, או בריחוק אלף אמה או אלפים אמה ממקומי זה, בדיוק אלפיים אמה מכאן, הרי זה לא קנה שביתה בריחוק, הוא לא קנה שביתה בריחוק, כי הוא לא היה מקום מסוים, ואינו אלא אלפים אמה לכל רוח ממקום שהוא עומד בו כשהשיכה, הוא מקבל רק אלפיים אמה מהמקום שהוא יהיה מערב ברגליו כשנכנס שבת, לא מהמקום שהוא התכוון אליו.

דיון: למה לא עוזר "ריחוק אלפיים"?

דובר 1: היה לי מעניין על הריחוק אלפיים, כי ריחוק אלפיים הוא כן, למה זה לא מקום מסוים במונחים של הגודל?

דובר 2: אפשר לומר, אפשר לחשב בדיוק איפה זה נמצא.

דובר 1: כשיש מסוים, זה אומר שהעולם יודע. הוא חייב להיות, יש מקום שנראה. אני מסכים, הוא רואה סימן, ולא שזה ספק. זה יותר כך, אדם צריך להיות לו שהוא יודע לאן הוא הולך. אתה יודע לאן אתה הולך, אתה אומר אתם, אפילו אם הוא יכול לחשב אותנו, הוא יכול לחזור ולומר, זה לא אתם אפשר, יש את ה"altitude" או "whatever" איך שזה נקרא, כל מקום אפשר, ברגע שמחליטים על מקום איתו איך שיהיה, אפשר למצוא אותנו. כאן אני אומר, אפילו אם הוא אומר "exact" את הסנטימטר, זה לא עוזר. זה צריך להיות מקום מסוים, מקום שאנחנו יכולים לראות מקום מסוים מסוים.

דובר 2: המילה מסוים, סים מקום פלוני, זה כמו מלשון נסמן, כמו שהוא עושה סימן?

דובר 1: מעניין. מקום מסוים, סים בדרך כלל אומר נגמר. כאן אנחנו לא רואים את המילה סיום, אלא את שם הפועל. סים אומר לציין, "I don't know how you say it". מסוים, כן, מקום מסוים, כן, אנחנו לומדים את זה גם, מסוים. אבל אני אומר, כאן יש לך את שם הפועל, סימן, זה מסוים, זה מיוחד.

תחת אילן פלוני — הבעיה של שמונה אמות

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה, מה קורה כך? **אמר שביתתי תחת אילן פלוני או תחת סלע פלוני**, הוא כן אמר מקום מסוים, זה ואותו מקום. אבל לא מספיק. למה? **אבל אם יש תחתיו צל**, אם זה עץ שיש לו צל ענק, ומתחת לסלע גם אין מקום מסוים, כי מתחת לסלע או מתחת לעץ יש שטח גדול, **שמונה אמות או יותר**. אנחנו צריכים לדעת איפה ארבע האמות. ארבע אמות שלו צריכות להיות מקום מסוים. אבל אם הוא אמר תחת אילן פלוני, זה עדיין לא מקום מסוים לארבע האמות ה"exact". **לכן לא קנה שביתה**. ולא ארבע אמות, זה צריך להיות פחות משמונה לכל הפחות. **שהרי אין אנו יודעים מקום שביתתו**, למה? **שמא בנה שביתתו בד' אמות אלו**, זה עדיין לא טוב, **שמא בד' אמות אלו האחרות ישב וקנה**, ואנחנו לא יודעים באיזה.

אחד. והאדם עם השקית של העירוב אבל לא הגיע מהר מספיק, הוא היה בדרך והוא התחיל ללכת, ו"ויחזור העירוב ולא יצא", קרה שהוא לא הגיע עם העירוב.

מתברר שיחזור העירוב, הוא היה צריך חבר שהתעכב. כן, אז לחשוב ש... אפשר לחשוב כך, שהאדם שהלך, עבורו הרי לכאורה המחזיק בדרך היה צריך לעזור. אז אולי זה יעזור עם הכאילו, והם יראו כאילו הוא היה ערב שבת בין השמשות במקום שחשב. ממילא הוא היה שם, וכאילו הוא כבר היה עם כל העירובין.

זה לא עובד כך, כי העירוב במזון לא עובד ל... כן, אני אומר כך, עירוב ברגליו לא עובד לאחר.

כן, אני אומר כך, אם ניקח מילולית את דברי החכמים, שאנו רואים כאילו הוא היה שם ברגליו, הוא הרי שם עם השקית בידיו, כן? לא, זה לא עובד כך. ממילא הוא לא יכול להיות באותו מקום.

ראיה ממרדכי: מחזיק בדרך עוזר לשליח עצמו

יש דבר דומה במרדכי, שהעירוב שלהם לא הונח, ו... כן, יחד עם העירוב, כן, איך... החכם, הוא כן קנה עירוב. מדוע? כי הוא היה בדרך, נתכוון לשבות שם ויחזיק בדרך. הוא הרי כן הגיע, הוא הרי כן היה בדרך, והוא הרי כן התכוון לשבות שם ויחזיק בדרך. האם היה לו גם פת בסל, כן?

הוא אומר לך, אין הבדל, כי למעשה לא הייתה לו הדעת להחזיק בדרך. אבל אתה רואה שמחזיק בדרך עוזר לו. לא, מחזיק בדרך הוא בוודאי רצה לתכנן להביא שם את הסל. השאלה היא האם יש לו דעת לשבות שם. אבל אני אומר לך, בכלל הנחת עירוב היא גם דעת לשבות, כי עירוב פירושו אני קונה שביטה שם.

דיון: האם הפת או המחזיק בדרך עוזר?

אבל אני חושב, אתה מתכוון לומר כך, נניח שהאדם גם הכניס את הלחם שלו לתוך השקית, והוא אבל לא התכוון שהוא עכשיו מחזיק... לא קרה חזרה, כן? והוא הגיע לשם. מה היה עובד עבורו, הפת או ה... האמת היא שאותו אדם לא צריך... האמת היא שאותו אדם, לכאורה, לא צריך בכלל לשים. הוא לא צריך לשים עירוב, הוא לא צריך לשים לחם, כי הוא הולך ברגליו. הוא בוודאי עני, כי הוא הנביא המסכן.

לא, אני אגיד לך מה אני חושב כאן, יכול להיות שזה יהיה ברור יותר מאוחר יותר. אבל למדנו הרי, למשל, אם העירוב אבד, הפת נאכלה. מדברים הרי בכל המקומות, כאשר לא היה מחזיק בדרך, לא היה... הדרך האחרת לא יכלה לעבוד עבורו. שוב, העירוב אבד, ושליח הניח אותו, איזה עבד, למשל. אבל כאשר אדם הולך... אם הוא עצמו היה שם, אדרבה, הוא לא היה צריך אפילו... הוא עדיין יכול, כי היה שם פת. אני מתכוון, אני חושב... בסדר, לא חשוב.

מי שעצמו היה שם באותו מקום, לא צריך בכלל פת. מדוע? כי הוא מחזיק ברגליו, הוא מערב ברגליו. וזה עובד אפילו אצל עני, כך הוא אומר הרי, אפילו אצל עשיר. אז, אדרבה, כל הספקות והלאה מתחילים... הספקות מתחילים כי צריך כן להיות את האוכל שם, כי הוא לא שם, או כי הוא עשה עבור אחר.

הלכה ט – מהו "החזיק בדרך"

אז ממשכים הלאה. "וזה שאמרנו שצריך לקנות..." כן. הוא הולך לומר לנו מה הוא מתכוון ב"החזיק בדרך". אז, למדנו את ה"החזיק בדרך", שיש דרך איך עושים את העירוב במחשבה, אם היינו כבר בדרך, התחלנו ללכת, ואי אפשר ללכת הלאה, אפשר לחשוב על מקום מושבו. אבל יש תנאי, "והוא שהחזיק בדרך".

ההלכה שצריך לקנות שביטתו בריחוק מקום שהחזיק בדרך, זה שכאשר קונים שביטתו בריחוק מקום רק במחשבה, אם הוא כבר התחיל מהלך בדרך. מה פירוש מהלך בדרך? אומר הוא כך, לא שיצא וילך בשדה. זה לא אומר שהוא כבר היה צריך להתחיל לצאת מחוץ לעיר, הוא כבר היה צריך להיות בשדה. שדה פירושו תמיד מחוץ לעיר. אלא אפילו ירד מן

שכל הסעודה לא יוכל ללכת אלפיים אמה מאף מקום בסעודה, בעצם.

אז הראב"ד לא הבין כמו שאנו אומרים שזה גדר בקביעות שצריך להיות מקום מסוים. הראב"ד הבין שזה פשוט ספק, והוא צריך להוריד את ארבע האמות מהאלפיים אמה לכל רוח. למשל, אם בבקעה או בסעודה, הם גדולים יותר, הם מרווחים יותר, הוא צריך לחשב אלפיים אמה מכל מקום בבקעה. אבל לא כמו הרמב"ם.

זו המחלוקת. הראב"ד סבר שזה פשוט ספק. אה, הרמב"ם סובר שאם אין מקום מסוים, זה אומר שאין שביטה. כלומר, הראב"ד גם ידע שכתוב מקום מסוים, אבל הראב"ד הבין שזה אומר שהוא צריך לדעת בוודאות היכן הוא נמצא, כדי שיוכל לחשב אלפיים אמה. אבל הרמב"ם לא סבר שזה רק מחמת ספק, הרמב"ם סבר שזה ענין של מקום שביטה שצריך להיות מסוים, וזה לא מסוים.

קושיא על המשנה ברורה: מדוע להחמיר במחלוקת ראשונים דרבנן?

כן. הלאה. אז ה... כן. אגב, אני לא יודע מדוע הוא מביא במשנה ברורה שצריך להחמיר. אני לא מבין. אם זו מחלוקת בין הראשונים, צריך לומר לקולא ולנהוג כמו הראב"ד. אני לא מבין מה בכלל עשית בהבאת המשנה ברורה. אתה כבר יודע מי הם שני הצדדים הגדולים שמדברים בענין זה, הרמב"ם והראב"ד. מה הוספת עכשיו?

לא, אני רק אומר את ההלכה. הוא מביא, את... חתך רמב"ם, איך זה נקרא? רמב"ם מורה, מביא, מביא את ההלכה למעשה, והוא מביא בשם המשנה ברורה שצריך להחמיר. אני לא מבין מדוע צריך להחמיר. הרי זה כלל, מחלוקת הראשונים מדרבנן צריך להקל. הרמב"ם אמר להקל בעירוב. כן, זו הרי הלכה, שספק דרבנן, לא? אלא אם אתה רוצה לומר שאחד צודק, אז אין זה ספק.

יכול להיות שמקיל בעירוב הוא רק כאשר שייך העירוב, ויש את הטירחה. אבל כאן, כאשר החשש הוא שהעירוב לא נעשה בכלל, כל הכללים. אני לא רואה שחכמי העירוב בכלל לא החזיקו בכלל שהרבנים צריכים להקל במחלוקת הפוסקים. אולי זו שאלה, אולי זה ספק, אנשים למדו בבירור שאפילו במחלוקת הפוסקים יש את ההלכה.

נראה היה שההלכה מקיל בעירוב היא יותר מסתם ההלכה כי זה דרבנן. זה דין נוסף בעירוב שבעירוב מקילים. לא ברור. נשמע, כן, אני לא יודע. מדוע זה יהיה יותר מדרבנן רגיל? בכל דרבנן צריך להיות כך. עצם האמירה, "מקיל בעירוב". יכול להיות כי אפשר לחשוב שאולי עירוב הוא דאורייתא.

מדוע זה קשור לשאלה? האם יש עירוב שעוזר על דאורייתא. אולי יש שאלות שיש חיוב שלא ללכת לפי האחר. אני לא יודע.

הלכה ח – שניים מהלכים בדרך, אחד מכיר את המקום

בכל אופן, עוד עצה, מקרה מסוים בנושא של צריך להיות מסוים מקום. כן, סעיף ח'.

"או שנים שהיו מהלכין בדרך, ושניהם רוצים לקנות שביטה במקום מסוים, ואחד מהם מכיר אילן או גדר במקום שקבעו לשביטה, והשני אינו מכיר, זה שאינו מכיר מוסר שביטתו למכיר, שיאמר אני קונה שביטה במקום שחברי קונה, והמכיר צריך שיכוין לשבות הוא וחבירו במקום שהוא מכיר."

כלומר, הוא מסכים שהוא בטל אילן, לאן שאתה הולך אני הולך. והלה אומר, "בסדר, אנו הולכים למקום פלוני". כמו מי שאינו יכול להתפלל בעצמו והוא שומע את חזרת הש"ץ, הוא מוסר תפילתו. כן.

הלכה ח (המשך) – אנשי חצר ששלחו עירובן: האם השליח יכול לקנות שביטה מחמת מחזיק בדרך?

בסדר. "אנשי חצר ששלחו עירובן עם אחד מהם". למדנו קודם שאנשי חצר הולכים יחד לעשות עירוב עם אוכל, אבל עכשיו נדבר על כאשר הולכים יחד ונעשה בדרך. אנשי חצר הולכים יחד. לא, לא, לא, כאן לא מדברים על אנשי חצר. אה, אה, אה. "אנשי חצר ששלחו עירובן", סליחה. למדנו שאנשי חצר אוספים יחד מכל אחד אוכל ושולחים אותו עם

שלהם איפה שהם? הפסקת מקום שלהם היא מבית המדרש. **לא ממקום אכילה**, לא מהמקום שבו הם אוכלים סעודות, שם אצל בעל הבית.

הסבר הרמב"ם: אומדנא דמוכח

כי, אומר הרמב"ם כך, שאילו מצאו סעודתם בבית המדרש, אם היו מוצאים את הסעודה בבית המדרש, אם מישהו היה מביא, הייתה שם סעודה. אם העולם היה עולם, אומר הרמב"ם, אני מתכוון שאם העולם היה עולם, היו הרי מביאים אותה לתוך בית המדרש, כדי שיוכלו בזמן ללמוד, שלא יצטרכו להתגרר, שלא יהיה להם בושה. **לא היו יוצאים לסעודה**, אלא מה, זה כזה בדיעבד, ואז השמחה היא של הדירה, אבל בבית המדרש, המקום העיקרי שבו הם גרים, שבו הם חיים, שבו הם קיימים, הוא בית המדרש.

החידוש: סתירה לכלל דעת על פת

זה חידוש, הוא מביא כאן את הגמרא בעירובין, כי לכאורה יש סתירה. כל הדין של עירוב אומר שאיפה שאתה אוכל, שם אתה נמצא, אפילו אתה לא באמת שם. כאן יש לך אדם שהוא אוכל אפילו אצל עשרות בעלי בתים, אומרים לא. לכן אמר אחד בגמרא, רב ששת, שלא, ההוא מתכוון ממש לשבות כאן. תלמיד החכם לא מתכוון, הוא היה בעצם רוצה להישאר בבית המדרש, אלא שאין לו מה לאכול הולך הוא לשם, אבל אין דעתו על פת. הדעת על פת יש יוצא מן הכלל, דעת על פת היא רק עבור בעל הבית. תלמיד חכם, לא, דעתו על התורה.

הנקודה היא שבדיעבד, הוא לא גר כאן. אומדנא דמוכח, הוא אומר שיש אומדנא דמוכח שהאומדנא היא שהיה עדיף לו להישאר בבית. הוא לא רוצה.

נפקא מינות להלכה

ההלכה היא רק הלכה בתחומין שבת, או למשל שתהיה איזו שאלה איפה האדם גר, איפה הוא צריך להדליק את נרות חנוכה שלו, את המזוזה שלו, אני לא יודע מה. תלמיד חכם גר בבית המדרש. אני מתכוון שמכאן רבי מאיר שפירא הנהיג שתלמידי חכמים צריך לתת להם חדר יפה ולתת להם לאכול, לא שילכו ידפקו על דלתות של בעלי בתים, לא להיות הרמב"ם.

לשון רב ששת: אומדנא דמוכח בעירוב

הוא אומר כך, הוא אומר את הלשון של רב ששת, מי שהיה, אמר רב ששת, שכאשר אדם מניח עירוב, כאילו הוא אומר אומדנא דמוכח, כאשר היה יכול לגור שם, היה גר שם. הוא לא יכול לגור שם, אין לו מיטה. אומרים, בסדר, אבל המקום העיקרי הוא איפה שהוא אוכל. אבל כאן להיפך, לגור הוא רוצה אפילו לאכול שם איפה שהוא ישן, הוא פשוט לא יכול.

דיון: האם בית המדרש בעיר או מחוצה לה?

אבל זה הרי מעניין, נראה לי שבית המדרש לא בעיר בכלל. כי הוא אומר שהוא יכול ללכת מבית המדרש אלפים אמה לכל רוח. אומר הוא, אנו מדברים כאן על בית מדרש שהוא מחוץ לעיר, והוא הולך לסעודות בעיר. יכול להיות שהיה שדה, אני לא יודע, היה בית מדרש מופרד, כזה קריית הישיבה, גם לא היה בעיר. כשהוא אומר שקובעים מקום בבית המדרש, והוא הולך לסעודות בעיר. אולי להיפך, יכול להיות שבית המדרש בעיר, אבל הסעודות בעיר הן מחוצה לה, והוא רוצה לדעת שהוא יכול לטייל רחוק יותר מהן, מבין? אבל לא, מדוע לא לומר, ממקום העיר יש לו על פי הלכה.

נראה לי כאן כמו משהו ארבעה... שוב, בית המדרש בעיר, אין סתירה. יכול להיות שהשאלה האם הוא יכול לגור רחוק יותר. השדות והכרמים לא בעיר, בוודאי לא. השדות והכרמים בוודאי מחוצה לה.

הקשר של הכל עם בית המדרש הוא קצת מעניין. כי אני אומר, ההלכה לא נוגעת. אני אומר שהתיאור של מה שהוא מדבר, נראה כאילו הוא מדבר על בית מדרש בכפר כזה מחוץ לעיר, והשדות והכרמים מסביב.

אני לא בטוח, כי זה בכלל לא המעשה. אני יודע לגבי הלכות אחרות מה זה, כי זה לגבי עירוב שמדברים על קביעות דירה שלו, מאיפה הוא גר. איזו הלכה אחרת יש שאלה כזאת? מה אתה אומר כמו בנרות חנוכה? מה אתה אומר כמו בנרות שבת? נרות שבת יש את הסעודה. יש את הסעודה שם

העליה לעלות על החסוים, אפילו הוא רק התחיל לצאת מהבית, הוא התחיל לצאת מהעיר, והוא התחיל לצאת, זה גם נקרא מהלך בדרך, כי הוא כבר התחיל ללכת אל המקום שקונה שביתה.

וכן כל הקונה שביתה ברגל מקום, אינו צריך לומר שובת אני במקום פלוני, אלא כיון שגמר בלבו, הוא כבר גמר, והוא כבר התחיל ללכת לשם, הרי זה מהלך בדרך כל שהוא קונה שביתה, כי הוא כבר התחיל לעשות.

והרמב"ם אומר בבירור על... הוא אומר כן, ואין צריך לומר מי שיוצא ברגליו ועומד במקום שקונה בו שביתה, שמי שהלך ממש ברגליו והוא ממש היה שם, בוודאי שאין צריך לומר, **כיון שגמר בלבו וכו'**, כי הוא שם.

אומר הרמב"ם בבירור שהגמרא היא לא דווקא.

דיון: האם הוא חייב לומר בפיו, או גמר בלבו מספיק?

אני אומר, האם זה ממש רק חזרה לחבירו, או שהוא יכול לומר לעצמו, "אני הולך עכשיו לצאת לקנות שביתה, ואני הולך לעשות עצירה בדרך"?

הרי משמע כמו שהרמב"ם אומר, כמו שאמרת, שהוא חייב לומר זאת בפיו. הייתי אומר שאסור לשנות בזמנו. הוא אומר הרי מהלך בדרך. אבל יש כן חזרה מעצמו. הוא יכול מאוחר יותר להחליט, "אה, אני לא רוצה." אבל זה לא חייב להיות דווקא חבירו, זה ראינו קודם.

אני לא רוצה, זה יעזור הרי. הוא יורד מהסוס, מדוע לא? אותו דבר, השאלה היא רק, איך אנו יודעים שהוא רצה? האם הוא שקרן? אדם יודע שהוא לא משקר. שוב, מה יגידו, מאה מעלות? יגידו, באמת הוא רצה, אלא הוא נואש ברגעים האחרונים. הוא התחיל ללכת, ניסה ללכת, הוא רואה שחם מדי. אני לא יודע.

הלכה י – התלמידים

בסדר, עוד אולי פרט אחד מעניין, מהיכן נקבע העירוב? תלמידים, והלאה, תלמידים!

הלכה י: תלמידי חכמים וקביעות מקום

התלמידים שהולכין ואוכלין בלילי שבת בשדות ובכרמים אצל בעלי הבתים שפיתן מצויה לעוברי דרכים הבאים שם, ובאים ולנים בבית המדרש - מהלכים אלפים אמה לכל רוח מבית המדרש, לא ממקום האכילה, שאילו מצאו סעודתן בבית המדרש לא היו יוצאין לשדה, ואין דעתן סומכת לדירה אלא על בית מדרשם.

אותו דבר, זה הכל רק שקר, כי אפשר להתרגל לאימה. זה שקרן, אדם לא יודע בעצמו.

כן, שוב, מה יגידו, מאה מעלות, יגידו באמת רצה, אלא לא להיכנע עכשיו ברגעים האחרונים. התחיל ללכת, ניסה ללכת, לראות כמה חם, לא יודעים, אה, אני לא יודע.

ציור ההלכה: תלמידים שאוכלים אצל בעלי בתים

בסדר, עוד אולי פרט אחד מעניין מהיכן נקבע העירוב, הלכה מעניינת. התלמידים, והלאה התלמידים, תלמידי חכמים, כבר למדנו. כן, **התלמידים שהיו אוכלים בלילי שבתות בסעודות אצל בעלי בתים**, הולכים לאכול סעודות, הולכים לבעלי הבתים, נראה שהם לא גרו, מעניין, אתה רואה, הולכים לסעודות, נראה שבעלי הבתים לא גרו בעיר, הם גרו אצל החקלאים, כי שם היה יותר שפע של אוכל. הם הלכו לחקלאים לאכול.

בעלי הבתים היו עובר ושב, או שיש כזו הלכה של פונדק, או בית האורחים של רבי ישעיהו, או אנשים שנתנו תמורת כסף. אולי כן, אני לא יודע. לא, סתם עובר ושב פשוט, כתובה כזו לשון ברש"י, הוא מתכוון לכאלה בעלי חסד יהודים שבדרך היו עבור אנשים שעוברים, עובר ושב.

ובאים ולנים בבית המדרש, הם חוזרים והם ישנים בבית המדרש, כמו שכבר למדנו שתלמידי חכמים מותרים לישון בבית המדרש. הם לא צריכים איפה לישון, הם גרים שם, הם באים לישיבה, נכון, התלמידים. **מהלכם הפסקת מקום לכל רוחות מבית המדרש**, מהיכן נקבע מקומם? מהו המרכז

אם יש איזה נפקא מינה, אם זה באמת רחוק. אז אכן כן, צריך לומר שהוא גר בבית המדרש, אין לו איפה לישון שם, הוא צריך ללכת לישון הביתה.

עירוב חצרות: רבי ותלמידים

גם בענין עירוב חצרות היה לנו חילוק. רבי שהתלמידים אוכלים אצלו, הוא שם בבית המדרש, שם העיקר. כאן הוא אומר, כולי עלמא הינו משפחה. אומר הוא בעירוב, אומר שצריך עירוב, אי אפשר לבוא לחצר.

אין לו פרק משלו.

איפה שהם למדו. אני מתכוון, זה לא היה ענין של שבת, זו הייתה שבת רגילה. למדו כך. כן. אבל... משהו...

השוואה לזמננו

לא, אני אומר למשל היום, כשאתה מדבר על שאלה כזאת, אתה מדבר על המעונות עם בית המדרש. זה הכל אזור אחד, זו לא שאלה איפה הוא גר. הכל בית מדרש. כן.